

The Project Gutenberg eBook of Daniel Hjort: Murhenäytelmä viidessä näytöksessä ja neljässä kuvaelmassa, by J. J. Wecksell

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Daniel Hjort: Murhenäytelmä viidessä näytöksessä ja neljässä kuvaelmassa

Author: J. J. Wecksell

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: May 5, 2006 [EBook #18322]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DANIEL HJORT: MURHENÄYTELMÄ VIIDESSÄ
NÄYTÖKSESSÄ JA NELJÄSSÄ KUVAELMASSA ***

Produced by Matti Järvinen and Tuija Lindholm.

DANIEL HJORT.

MURHENÄYTELMÄ VIIDESSÄ NÄYTÖKSESSÄ JA NELJÄSSÄ KUVAELMASSA.

Kirjoittanut
Josef Julius Wecksell.

Suomentanut
P. C. [Paavo Cajander]

Suomalaisen kirjallisuuden Seuran palkitsema kirja-suomennos.

Ensimmäisen kerran julkaissut
K. E. Holm 1877.

HENKILÖT:

KAARLO, Södermanlannin herttua, valtion hoitaja.
ARVID STÅLARM, Sodanpäämies Suomessa.
JUHANI FLEMING, Klaus Flemingin ja Ebba Stenbockin poika.
OLAVI KLAUNPOIKA, Klaus Flemingin äpärä- ja otto-poika.
EERIKKI EERIKINPOIKA SOROLAINEN, Turun piispa.
JAAKKIMA SCHEEL, herttuan laivaston päällikkö.
DANIEL HJORT.
EBBA STENBOCK, Klaus Flemingin leski.
SIGRID, Stålarmin tytär.
KATRI.
EERIKKI BRAHE. }
LAURENTIUS PAULINUS. } Lähetyskunta Ruotsista.
PIETARI, Wexiön piispa. }
Upseereja Turun linnassa.
Sanansaattaja.
Kaksi Turun porvaria.
Yksi linnan sotamies.
Kaksi sotamiestä Scheelin leirissä.
Vanginvartija.

Vieraita. Sotamiehiä. Turun kansaa.

(Tapaus tapahtuu v. 1599 Turun linnassa ja sen lähisyydessä).

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Turun linnan suuri sali. Vähän matkan päässä peräseinästä kummallakin puolella kaksi patsasta. Oikeanpuolisten patsaiden välissä riippuu Stålarmin vaakunakilpi, lippujen ja miekkain keskellä, vasemmanpuolisten välissä on Flemingin sukukilpi, komeammin ja kauniimmin koristettuna. Oikealla kädellä ulkoparvi. Tämän ylipuolella peräseinän muuriin on seuraava latinainen runo punaisilla kirjaimilla uurrettu:

Carolus huc veni, vici fudique rebelles;
Hinc abeo prorsus vestigia nulla relinqvens.
Huc iterum veniam, caveat sibi consoius omnis!
Non illo parcat tempore dextra reis.

Lähempänä näyttämön edustaa kummallakin puolella ovi. Oikealla kädellä rukous-istuim Maariankuvineen).

Ensimmäinen kohtaus.

ARVID STÅLARM. EBBA FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA. DANIEL HJORT. Myöhemmin JUHANI FLEMING.

DANIEL HJORT (astuu sisään).

Tuoll' lähettiläät herttuan nyt vartoo.

EBBA FLEMING (surupuvussa).

Jos mieheni, Klaus Fleming, eläis', eipä
He moisiin toimiin tänne rohkeneis!
Sua, musta vaate, muistoks Flemingin
Kaikk' kantakohon Suomen aatel' aina,
Jok' uskolliseks kuninkaalleen jäi!
Mut valta meill' on sama kai kuin ennen!
Kuningas sama, asiamme sama —
Ja herttua verivihollinen yhä.
Otatko heitä vastaan, Stålarmin?

STÅLARM.

Tulkoot!

En pelkää miekkaa, sanoja en myös.

JUHANI FLEMING (astuu sisään vasemmasta sivu-ovesta, kirje kädessä).

EBBA FLEMING.

Mun poikan', terve!

JUHANI FLEMING.

Terve ystäväiset!

Hyvästi tulen jättämään. Tääll' olen
Jo yli suruvuoden ollut; jälleen
Sigismund Warsovaan mua vaatii.

(tarjoaapi kirjeen Stålarmille).

Tuossa —

Ja kuningattarella paikan tarjoo
Hän tyttärelle.

STÅLARM (silmäillen kirjettä).

Ja vielä muuta:

Hän syksyll' uudest' aikoo Ruotsiin tulla
Takaisin valloittamaan kruunuaan.
Hyv' on, siis rauhass' olla saamme täällä, —
Sä lähdet?

JUHANI FLEMING.

Lähden — entäs tyttärenne?

STÅLARM.

Siit' asiasta haastelkaamme vielä.

Sä lähettiläät ota, Daniel Hjort,
Sill' aikaa vastaan. Vilvoitelkoot hetken.

OLAVI KLAUNFOIKA.

Mi hitto velimieheen tullut lie?

Mua tuskin huomaa hän, on kylmänlainen,
Kuin ottolaps' ois hän, ja minä vainen
Vihityn äidin verta, totta vie.

(Kaikki lähtevät paitsi Daniel Hjort).

Toinen kohta.

DANIEL HJORT. Ruotsalainen lähetyskunta, jonka jäseninä ovat: EERIKKI
BRAHE, LAURENTIUS PAULINUS ja PIETARI Wexiön piispa.

DANIEL HJORT.

Tääll' odotelkaa hetki, hyvät herrat;
Koht' altis Stålarm teit' on kuulemaan.

EERIKKI BRAHE (Laurentius Paulinukselle).

Kah, tunnetteko tuota nuorta miestä?
On katsanto ja käytös hällä uljas
Kuin Flemingillä.

LAURENTIUS PAULINUS.

Oppilas se on,

Jok' aloitteli Wittenbergiss' silloin
Kun tutkintoni siellä suoritin.
Hän luona Flemingin on kasvatettu,
Ja löytölapsi lisäksi, vaikka näyttää
Kuin tarttuis' Suomen aatel'-ylpeys.

(Daniel Hjort'ille)

Se on kai Daniel Hjort? Olemme tutut,
Ma luulen, vanhastaan.

DANIEL HJORT.

Niin kyllä.

LAUR. PAULINUS.

Paljon
Siit' aik' on muuttunut, kun palvelimme
Yhdessä valkeuden lipun alla.

DANIEL HJORT.

Mua toivottenko voittaa puheellanne,
Niin erhetytte.

LAUR. PAULINUS.

Kumma ajatus!
Siks' arvonne on halpa liiakskin.
Täss' ystävänä vaan ma haastelin.

Kolmas kohtaus.

EDELLISET. ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA.

DANIEL HJORT (itseksensä).

Nyt alkaa leikki. Min' en kuulla siedä.
Mua oma järki tahtoo hairaan viedä. (pois).

STÅLARM.

Tulette herttualta. Terve teille!
Sielt' emme ole tottunehet hyvää
Juur' kuulemaan; sen kiitollisemp' olen,
Jos nyt on laita niin.

EERIKKI BRAHE.

Me Ruotsin vallan
Nimessä tulemme ja ystävyyttä
Ja rauhaa sulle tarjoamme, Stålarml!
Se hurja riita, jossa veljekset
Ja vihat, surmat vastatuksin seisoo,
Ei itsekkäisen kuninkahan vuoksi
Saa maata, kansaa raastaa kauemmin.
Sä muistat, miten Sigismund, kun valan
Ol' ottanut ja kruunun päähäns' saanut,
Hän miten maansa, isänmaansa heti
Kopeilla Puolan satureilla täytti
Ja kavalilla jesuitoilla,
Näin koittain kirkon puhdast' uskoa
Ja Ruotsin kansan vapautta sortaa. —
Nyt voitettuna, Puolaan paenneena
Häväistylt' istuimelta hänet syösnyt
On Ruotsin kansa herrain päivillään,

Ja valtakunnan hoitajaksi pannut
On Kaarlo herttuan; siis, Arvid Stålbarm,
Pois kalpas heitä, jota kavaltain
Nyt omaa isänmaatas vastaan kannat,
Ja vastuksilla turhill' älä kiellä
Suomelta kalliist' ostettua rauhaa.

STÅLBARM.

Ma muut' en rauhaa tunnusta kuin sitä,
Mik' auttaa kuninkahan laillisen
Taas rauhaan istuimelleen. Sigismund
Mun Suomen sotapäälliköks' on pannut;
Pois heitän kalpani, kun käskee hän,
Mut herttuan käskyst' en; se rauhan pöytä,
Jonk' eteen riisun miekkani, se toisin
On tehtävä, ei vallanhoitajalle
Portaaksi Ruotsin valta-istuimelle.

LAUR. PAULINUS.

Nyt tiedättenkö mitä lausuitten,
Mit' uhka moinen tuottaa, tiedättenkö?
Kuin teitä ennen Fleming, halveksitte
Te kansan valtaa, tahtoa, jonk' yli
Kuninkaan itsekkäisen asetatte.
Mit' ompi mielestänne kruunu siis?
Vaan laina taivaast' on se, jonka takeen'
On kansan rakkaus; tää kun loukataan,
Kadonneen vallan varjo vaan on kruunu,
Vaan tyhjää kangastusta, jolla pohjaa
Ei maass', ei taivaass' ole. Käänny, Stålbarm,
Kun viel' on aika, tieltä väärältä,
Ja anteeks ano, mitä kansaa vastaan
Olette tehneet, sinä ja Klaus Fleming.

STÅLBARM.

Jos Ruotsi valans' unhotti, ei Suomi
Niin tehnyt, eikä tee niin, kun vaan ykskin
Jää aatellinen, joll' on kunniaa
Ja miekka, millä sitä puolustaa.
Tää kansa valan rikkomust' ei tee,
Ja me olemme Suomen kansa, me!

PIETARI PIISPA.

Puheilla moisill' älä lisää syytä
Jumalan vihaan tätä autiota
Maa raukkaa kohtaan. Viekas kuningas
Ja haira-oppinen on Sigismund,
Jok' aikunut on paavin-opin yöhön
Kirkkomme puhtaan uskon valon peittää.
Luvaton kapina ei syönyt häntä,
Ei herttua, ei kansa. Vaan hän itse,
Kun päätökset, jotk' Upsalassa tehtiin
Kirkkomme iki suojaks, viekkaast' ensin
Valalla vahvisti ja sitten rikkoi.
Nyt Ruotsiss' on yks' uskonto, yks' kansa,
Ja siks kun nöyristyy hän jalkoihimme,
On Ruotsin valta murhehtiva leski,
Jok' epäkelvon ylkäns' unhotti,
Ja pyhäss' sanass' etsii lohdutusta,
Jok' auttaa syvään isketytkin haavat.
Äl' usko, Stålbarm, että uhka-mielin

Voit muuttaa, mit' on Luoja päättänyt,
Siis nöyräst' alas kalpas laske, jottei
Raskaana päälles Herran käsi lankee.

STÅLARM.

En ole, hyvä herra, tarpeeks piispa,
Ett' taitaisin tuon vaskan-nahan vuoksi,
Jonk' Upsalassa kokoon kyhäs papit,
Vakuutust' uhrata ja kunniaa.
Sit' ennen Jumalaani uskalsin,
Ja, toivon, hän mua suojaa vastakin.
Jumalan asettaman kuninkaan
Edestä sodin henkeen kuolemaan.

EERIKKI BRAHE.

Ja päätöksenne?

STÅLARM.

Sopimust' en hiero.

LAUR. PAULINUS.

Kadutten vielä tuota vastausta.
Jo kerran, muistakaa se, voiton teistä
Sai herttua ja silloin valan vaati.
Ja muistakaa kuin silloin tehdyn liiton
Rikoitten taas. Hän pian tulee jälleen.

(Osoittaa värsyjä ulkoparven yläpuolella).

Tuon runon, jonka muuriin silloin uursi,
Hän verell' uurtaa aiantiedon lehtiin.

(lukee sen ääneen).

"Tänne mä Kaarle, riensin, näin, kapinalliset voitin,
Täältä mä lähden taas, en jätä jälkeäkään.
Mut takasin tulen, peljätkööt mua pettäjät silloin!
Silloin armaa ei ykskään syyllinen saa."

STÅLARM.

Sit' emme pelkää. Paikallaan se pysyy,
Saa kirkkaaks miekan vaan ja tarkaks silmän.
Tää keskustelu tähän päättyköön.

PIETARI PIISPA.

Siis olkoon petollinen kuninkaas
Sinulle kalliimpi kuin isänmaas.
Surulla lähdemme. Mi sanoiks vaan
Nyt jäi, se kohta miekoin ratkaistaan.

(Eerikki Brahe, Laur. Paulinus ja Wexiön piispa Pietari lähtevät).

Neljäs kohtaus.

ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Hyvästi, sanansankarit, te jääkää,
Hupainen sota-aika terve taas!
Hyvästi rakkauden kuherrukset,

Ja terve tykin pauke, rummun pauhu!
Hyvästi unisuus ja haukotus,
Koht' alkaa mielityö ja hauskotus!

JUHANI FLEMING.

Vihasta heihin sydän syystä hehkuu.

STÅLARM.

Viel' lähteäkö meiltä aiot?

JUHANI FLEMING.

Nytkö?

Ma kuninkaani maan näin pettäisin.
Ja vaikka sodass' apuni on halpa,
Tok' eestä kuninkaani välkkyy kalpa.

STÅLARM.

Sit' uskon poiasta Klaus Flemingin.
Nyt Ebba rouvan luo! Hän vartoo meitä
Rukoushuoneessansa. (Stålarm lähtee).

Viides kohtaus.

JUHANI FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA.

JUHANI FLEMING.

Kuules veikko!

Me emme ole oikein sovuss' olleet
Nyt viime-aikaan.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Sen mä kyllä nään;
Mut syyt' en siihen löydä yhtäkään.

JUHANI FLEMING.

Mun vika on. Mun valtaa, syyt' en tiedä,
Epäily sinuun, itseeni ja kaikkiin.
Miiks' Sigrid'in ja minun toisillemme
He määräsivät? Sytyttäen näin
Poveeni turhaan liekin riehumaan?
Hän kylm' on, ääneti, ja karttaa mua,
Jos ketäkään hän rakastaa, niin sua.
Vie tyttö, poista epäilyni, päästä
Mua rauhaan! Teidän onnenne on mun.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vai tuo se syynä asemaamme on!
Hiis' olkoon rakkauden, joka näin
Sokaisee ystävyiden puhtaat tunteet,
Ja meidät kummankin on narriks tehnyt!
Mun lemmittyni Sigridkö? Jos oisi
Hän vapaa, pulska porvar'-impi, silloin
Ehk' oisin salaa suuta suikannut.
Mua rakastaisko hän! Tuo totinen,
Kopea, kaunis tyttö. Lausu hälle
Ne sanat vaan, niin nauraapi hän sulle
Ja samass' itkee, kun et paremmin
Ujoa naisen sydäntä sä tunne,

Joll' ei lie toivomusta suurempaa
Kuin että kaulahas sais kavahtaa.

JUHANI FLEMING.

Ei, ei.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Tuo, totta tosiaan, ei kelpaa;
Sun pitää vielä tänään hänet saada.
Näet, muuten rakastajaan uros hukkuu,
Ja se ei sovi meidän aikaan.

JUHANI FLEMING.

Mutta,
Jos hän ei mua rakasta?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ei vaan!
Ei tarjolle vie tyttö tunteitaan;
Ne peittää hän, kuin nahkapoika, jolla
On toivo kerran kenraaliksi tulla.

JUHANI FLEMING.

Suo anteeks' että epäillyt sua olen.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ei haita. Min' en juuri paremp' ollut.
Kun kaikkein enimmäen, näet, surua
Lähinnä herttuata vihaan, koitin
Rikotun ystävyuden nauruks' kääntää
Ja naurull' ajaa mielestäni muistos.
Mut väärin oli tuo, se unhot.
Ja nyt — näist' asioist' ei hiiskausta;
Tuoss' ompi käsi vanhan ystävän.

JUHANI FLEMING.

Sen hiljaisella katumuksell' otan,
Ja sitä puistan, muistellen sit' aikaa,
Kun äsken Suomeen tulleen, enskerran
Mä kävin haudall' isäni, ja siellä
Sun polvillasi itkusilmin näin.
Ken tuon ois luullut hauskaks Olaviks,
Jost' olin paljon Warsovassa kuullut.
Siin' yhdessä siis kauan haasteltiin
Ja toisiamme lainkaan tuntematta,
Siks kunnes kaulaan' äkisti sä lensit
Ja huusit nimeni. Ja ilta myöhä
Ol' erotessamme, ja taivaan tähdet
Näktivät hartaan ystävyden liiton.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ja hartaasti se pidetäänkin. Kohta
Se koitellaan, koht' alkaa myrskysäät;
Täss' silloin lujan ystävän sä näät.

JUHANI FLEMING.

Nyt äidin luo, meit' odottaa jo Ståalarm!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Lyön vetoa, sun tyttö viel' on tänään!
Ja mustan, uljaan orhini sä saat,
Jos hukkaan.

JUHANI FLEMING.

Hupsu, rakkautt' et ole
Sä koskaan tuntenut.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vaan kahdeksasti,
Ja katumoiksi, kiusaks' ainoasti.

(Molemmat menevät vasemmanpuolisesta sivu-ovesta).

Kuudes kohtaous.

DANIEL HJORT (astuu sisään patsaiden taatse, lukien vanhaa kirjaa).

Puhujan suuren laill' en väittää taida:
"Mun hauskuuten' on aattehet ja kirjat;
Ei iloist' ole, jok' ei iloisemmaks
Käy niiden kautta; ei niin suruista.
Jolt' ei ne osaks suruisuutta poista."
Tuot' olen miettinyt, mut väärä on se.
Kun sua luen, vanha Livius, voi,
Mun rintan' täyttää tuska, eikä ilo.
Kun teidän suuret taistelunne muistan.
Tää taistelu kuin pieneltä se näyttää!
Kun kansaanne, suurt', uljast' ihailen,
Miss' semmoista ma nyky-aikaan löydän?
Kun Mariusta, Brutust' aattelen,
Mua kohtaloni raudanraskas painaa,
Ja, kiitoksehen sidottuna täällä,
Mun voittaa täytyy itseni. Voi, että
Tän kirjan Wittenbergissä mä näin.
Voi, ett'ei koskaan muut' ois mieleen tullut
Kuin kuiva, rikki-viisas uskon-oppi,
Tuo keppihevonen, joll' aika ajaa
Kuin punatakki narri laskiaista.
Pois, kaunis kirja! Sinut poltan. Opin
Paremmen vannon kuin mink' äsken lausuin:
Mun hauskuuten' on unelmat ja lempi;
Ei iloist' ole, jok' ei iloisemmaks
Käy niiden kautta, ei niin suruista,
Joit' ei ne osaks suruisuutta poista. —
Luo auki silmäs, uneksiva lempi!
Tuo valkeutta, rauhaa rintaan! — Auki
Luo silmäs, kuiskaa nimi Sigridin!
Hänt' opetin ma lasna. Kasvavan
Näin lemmen valoss' enkelin ma puhtaan.
En väärin ymmärtänyt silmäystä,

(ottaa kirjastansa esiin paperilipun).

Tuot' arkaa, haaveksivaa. Kirje, sinä
Hänelle lausu, mit' en itse taida.

(kätkee paperilipun Maariankuvan läheistöön).

Pyhyyteen, jota lähestyy vaan hän,
Sen kätken. Kun hän tulee, rukoilee,
Rukoile puolestani, pyhä äiti!

Jo tullaan! Hän ja hänen isänsä.

(lähtee pois oikeanpuolisen sivu-oven kautta).

Seitsemäs kohtaus.

ARVID STÅLARM. SIGRID (valkoisista ruusuista tehty seppel kädessä. He astuvat sisään patsaiden taakse, keskenänsä puhellen).

STÅLARM.

Mun tyttäreni! Liiaks kihlaustas
Juhanin kanssa estellyt jo olet.
Ei laatuun käy se enään. Näänhän itse
Kuin kukat poskillasi kuihtuu. Sinä
Rakastat häntä, miks siis kauemmin?...

SIGRID.

Oi isä armas! Sua yksin vaan
Ma rakastan. En tahdo naiduks tulla.
Tääll' eikö hyvä kyllä? Muut'en pyydä.
Juhani jälleen palaa Warsovaan.
Miks outoon hovi-eloon kuihtumaan
Mun lähettäisit! Suo mun luokses jäädä,
Isäni hyvä!

STÅLARM.

Lapsekkaita haastat!
Pait sitä, Juhani ei lähdekään.
Hän Suomeen jää ja kanssamme hän tasaa
Ne vaarat, jotka Ruotsist' uhkaa.

SIGRID.

Ah!

STÅLARM.

No, arveletko vielä?

SIGRID.

Suo mun ensin
Rukoilla täällä pyhän äidin eessä;
Mä sitten vastaan.

STÅLARM.

Hyvästi jää siksi.
(Itsekseen) Kuin päivält' itsens' simpukkainen kätkee
Ja loistossansa kainost' uneksii,
Niin lempens' ääneti hän poveens' sulkee,
Tuo lapsi hyvä! (menee).

Kahdeksas kohtaus.

SIGRID (polvillaan Maariankuvan edessä). KATRI (myöhemmin).

SIGRID.

Hurskas, pyhä äiti!
Mult' äiti varhain kuoli. Turvan' oot sä,
Ja äitini; inua kuule nyt kuin muinoin!
Jos unhotti sun muut, mua toki kuule!

KATRI (hiipii sisään patsaiden takaa).

Kuin kauan sielussani surra saan,
Ja joka päivä ahdistuksess' olla,
Kuin kauan vihamiehen' ylpeilee?

SIGRID.

Valkoinen, puhdas, kuin nuo ruusut, oli
Sydämeini. Nyt se hiljaa verta vuotaa.
Oi pyhä äiti, rauhaa sille suo!

KATRI.

Rukous? Täälläkö? Tuo valko kyyhky
Ken on se? Vait! Hän säikkyy, jos mun näkee.
En rukouksiin tänne hiipinyt.

(Kätkeytyy Flemingin vaakunakilven taakse).

SIGRID.

Suo mulle taivaan voimaa voittamaan
Sydämeni pahat aikehet ja aatteet!

(Kiinnittää seppeleensä Maariankuvan alle).

Yhdeksäs kohtaus.

EDELLISET. DANIEL HJORT (oikeanpuolisesta sivu-ovesta).

KATRI (itseksseen).

Tuoss' saapuu hän. Jos yksin hänen kanssaan
Nyt oisin! Milloin koittaapi se hetki?

DANIEL HJORT (silmäillen Sigridiä).

Vaivunko jalkoihinsa? kysynkö
Mit' yksin lempi rohkenee? En, viel' en!

SIGRID (huomaa paperilipun, jonka Daniel Hjort oli kätkenyt Maariankuvan ääreen).

Kah! mit on tuo?

DANIEL HJORT.

Ah! hän sen huomaa!

SIGRID.

Mulle.

Käs'-alan tunnen. Ah! sen sisällyksen
Min' arvaan.

DANIEL HJORT.

Sigrid!

KATRI (itseksseen).

Tuota rakastaa hän.
Jos täällä hälle onni koittaa, salaa
Ja outona, kuin tulin, hautaan lähden.

SIGRID (tointuen hämmästyksestään).

Te täällä! Työtännekö tää? Seis! vaiti!
Mi syynä että näin te kohtelette

Tytärtä Stålarmin.

DANIEL HJORT.

Se Sigridkö
Noin haastaa? Ei, se mahdotonta! Hänkö
Unohtais hauskat lapsuutemme hetket,
Ja Kuitian lehdöiss' armaat leikkiretket?
Tuo tyly, ylpeä, hän haasteloita
Noit' entisiä, armait', ihanoita
Ei muistais. Hänkö se nyt puhuukaan?
Ei, hänen valhehaamuns' on se vaan.

SIGRID.

Isäni luottamuksen palkitsette
Te huonosti, ja kovin soimaatten
Te lapsen viatonta ystävyyttä.

(kääntää pois päin kasvonsa)

Ja jos — — — —

DANIEL HJORT.

Kaikk', kaikki lausukaa, ma kuulen.

SIGRID.

Ja jos tuo rohkeus nyt tulis' ilmi,
Te tiedätten kuin mun ja teidän kävis.

DANIEL HJORT.

Ah!

SIGRID.

Tähän kirjeen lasken. Pois se viekää.
Ikuinen salaisuus vaan meidän kesken
Tää olkoon, teit' ei soimaa siitä kenkään.

DANIEL HJORT.

Mua rakastatte, rakastatte sentään!
Se sanokaa, niin tynesti mä kärsin.

SIGRID.

Himootte kunniaa. Jos oisitte
Mua rakastanut, tätä työtä varmaan
Te ette tehnyt ois. Teit' ylenkatson.

DANIEL HJORT.

Ah! — Hyvästi!

SIGRID.

Ei, viipykääte vaan!

KATRI (itseksseen).

Taas hengitän. Ma kohta hänet saan.

Kymmenes kohta.

EDELLISET. ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING.

STÅLARM.

Nyt onko haihtuneet nuo kainot huolet?

SIGRID.

Min' olen päättänyt.

STÅLARM.

Ja miks' niin vakaa?

SIGRID (teeskennellyllä ilolla).

Niin vain! Ei ihme. Suostumus, näet, isä,
Se kieleltä ei perhon lailla lennä.
Mont' oikkua, mont' arkaa ajatusta
On ensin voittaminen, ennenkuin
Sanoa arvaa: tuossa käteni!

(ojentaa kätensä Juhani Flemingille).

JUHANI FLEMING.

Suloinen käsi! Kuinka olen saanut
Sua odottaa! Se vielä värisee,
Ikäänkuin irki pyrkiä se tahtois.

(suutelee Sigridin kättä).

Tuon otan vahvistukseks' onnelleni.
Nyt huolta, kaipaust' ei enään ole,
Ja läksiäisist', illaks' aivotuista,
Sun kauttas tuli juhla hupaisempi,
Joss' ilo vieraan', isäntänä lempi.

SIGRID.

Tääll' on niin raskas ilma huoneessa.
Miss' äitis? Käykäämme sun äitis luokse!

JUHANI FLEMING.

Käykäämme ennen linnan puistohon!

SIGRID (estellen).

Jo länteen päivä ruskoansa luopi,
Ja puoleks kuolleet syksyn kukat on.

JUHANI FLEMING.

Sun katsees niille elon, loiston tuopi.

(Sigrid ja Juhani Fleming lähtevät)

Yhdestoista kohtaous.

KATRI. ARVID STÅLARM. DANIEL HJORT.

STÅLARM.

Sun kevyet on huoles, kevyt nuoruus! —
Nuo, Daniel Hjort, nuo kirjeet valmista.
Ne kaikkiin ilmansuuntiin laitetaan,
Miss' uljas meill' on sotaveikko vaan.

Nyt loppuu rauha korkeilt', alhaisilta,
Mut viettäkäämme hauskast' tämä ilta,
Hoi, palvelijat! (Palvelusväkeä tulee).

Lamput välkkymään!

Koht' otellaan, nyt iloll' eletään.

(Menee, yhtyen saapuvien vieraiden joukkoon. Juhlallinen valaistus.
Soitantoa kuuluu näyttämön ulkopuolelta).

Kahdestoista kohtaus.

KATRI. DANIEL HJORT. VANGINVARTIJA.

VANGINVARTIJA.

Mik' on nyt Daniel herran?

DANIEL HJORT.

Sinäkö!

Vai huomaa joku minunkin, ja se
Se vanginvartija on holveista,
Tuolt' elävältä haudattujen maasta.
Sopiva mies! Sä mitä tahdot?

VANGINVARTIJA.

Tulin

Vaan ilmoittamaan että vangeista
Tän' yönä kuoli viimeinen.

DANIEL HJORT.

Ha, ha!

Sep' oli onneksi tuon kurjan miehen.
Tääll' linnass' onni tänään vieraan' on
Flemingin poiast' alkain vankiin asti.
Pois! jäisen kalman hajun tänne tuot.
Ei Stålarin sua kuulemaan nyt jouda.

VANGINVARTIJA.

Se tottako ett' alkaa sota taas?
Ei holvi sitten jouda kauan tyhjäksi.

DANIEL HJORT.

Jos sin' et sinne muita saa, niin tulen
Mä itseäni sulle tarjomaan.

VANGINVARTIJA.

Tuon suust' en koskaan viisaan sanaa kuule.

(Vanginvartija menee).

Kolmastoista kohtaus.

KATRI. DANIEL HJORT.

DANIEL HJORT.

Pois rakkaus, pois sä viime unelmani!
Sä katkerista katkerin, mit' olen
Ma kokenut. Miks maailmaan juur minä
Jäin orvoks, muukalaiseks, löytölapseks,

Joll' isää, nimeä ei ole. Juuret
Kukalla pienimmäll' on, meren laine
Luo toisen laineen, hautakiven toki
Saa sammal kasvaaksensa, vangilla
Jok' yöllä kuoli, hällä edes kerran
Ol' elämä, jonk' eteen elää voi.
Mit' ompi mulla?

KATRI (astuu esiin).

Enemmän kuin luulet,
Ja enemmän kuin lausua voi tässä.

DANIEL HJORT.

Haa! taas sa vaimo olet tielläni!
No puhu kerran, lausu, mitä tahdot?

KATRI.

Mull' on se soihtu, joka elos' yöhön
Luo leimun veriruskean, ja etees
Tuo kaikki, mitä kaipaat täällä. Kohtaa
Mua huomen-illall' yhdeksältä Turun
Torilla. Tullaan, joudu, hyvästi!

(vetäytyy taaksepäin patsaan varjoon).

DANIEL HJORT (poistuu hitaasti, huomattuaan Ebba Flemingin).

Neljästoista kohtaus.

KATRI. EBBA FLEMING.

EBBA FLEMING.

Taas sota niittons' alkaa pohjolassa; —
Ja sä, Klaus Fleming, multan' olet maassa!
Väkevä henkes sinä meihin luo,
Ja sydämiimme sitä voimaa tuo,
Joll' lujast' ennen pidit Suomenmaan —
Kun aian virta vyöryi raivossansa
Ja ilmi-kapinassa riehui kansa! —
Vakaana vannotussa valassaan!
Sun säiläs säihkyi, voimas tiettihin
Min Puolast' aikain pohjan äärihin,
Sanastas riippui Ruotsin kruunukin!
Ja hän, kuink' armas, hellä kodissaan
Hän oli; mikä sulo katseessaan!
Oi! maannut olen hänen rinnoillaan.

KATRI (joka on astunut esiin ja kuullut Ebba Flemingin monologin, tekee uhkaavan liikkeen ja on juuri poistumaisillansa, kun Ebba Fleming huomaa hänet ja kavahtaa säikähtyneenä).

EBBA FLEMING (kiljahtaen).

Ah! Ken se on? Kuin tulit tänne?

KATRI.

Hiljaa,
Kuin murheen huokaus iloseuraan, salaa
Kuin valtiasten joukkoon ylenkatse.

EBBA FLEMING.

Pois kauhistus! Pois sinne, mistä tulit!

KATRI.

Takaisin liian pitk' on Pohjanmaalle.
Sen haudoilt', erämailta terveisiä!
Sua tervehtii sun puolisosi työt.

Viidestoista kohtaus.

EDELLESET. ARVID STÅLARM. OLAVI KLAUNPOIKA. JUHANI FLEMING. SIGRID STÅLARM.
VIERAITA. (Ebba Flemingin kiljahtaessa ovat kaikki tulleet sisään ja kokountuneet näyttämön perälle).

EBBA FLEMING.

Tuo karkoittakaa! (yhtyy toisten joukkoon).

KATRI.

Älkää liki tulko!
Varotkaa mitä tuloss' ompi. Kansan
Te surmaan, kuoloon syöksitten. Mut vaikka
Talomme poltatte ja lemmen voiman
Meist' imitte, niin elää viha vielä!
Se hiljaa mieron teitä luikertaapi,
Se hautain haamut neuvoksensa saapi,
Ovella linnan hiipii, mökkiin saapuu,
Nyt sukukilvet halkee, linnat kaatuu.
Se elää siks kun päättyy verisinä
Työt koston, — ja se viha olen minä!

(poistuu kiireesti).

TOINEN NÄYTÖS.

(Turun tori, perällä tuomiokirkko. Oikealla kädellä kauppapuodin ovi.
Näyttämön keskikohdalla mestauslava. Hämärätä).

Ensimmäinen kohtaus.

KAKSI PORVARIA.

1:N PORVARI.

Hyvää iltaa, mitä kuuluu?

2:N PORVARI.

Ei kehuttavaa näin levottomina aikoina kuin nyt on.

1:N PORVARI.

Surkoon lempo. Kyllä aika keinon keksii.

2:N PORVARI.

Niin, jospa vaan olis aikaa odottaa. Puolalaista majoitus-väkeä, raskaita veroja, tytöt lukon ja salvan takana, pahoja enteitä taivaalla, sotivia kummituksia ilmassa, merenkulku Ruotsiin estettynä. Uh! senkin seitsemän surua tähän aikaan. Ehkä lisäksi vielä jonakin yönä saamme nähdä linnan tanssivan polskaa tuomiokirkon kanssa munkkiköydellä, jotta kaikki maailmassa olis nurin niskoin, paitsi me molemmat.

1:N PORVARI.

Pahaa, ystäväni, on aina olemassa. Jos ei ulkopuolellamme, niin on sitä sisässämme. "Jota ankarammin Herra meitä kurittaa, sitä parempaa Hän tarkoittaa", sanoi isäni eläissään. Samaa saarnaa piispakin. Ette olleet kirkossa viime pyhänä.

2:N PORVARI.

Oli muuta ajattelemista, tapasin ruotsalaisen kuuttolaivurin, reippaan poian, näet sä. Herttua on herrat Ruotsissa lannistanut ja kuuluu pian tännekin tulevan.

1:N PORVARI.

Niinpä niin, tuotahan kerrotaan. Monta on valtakunnassa herraa nykyään, ja jota useampi kokki, sitä huonompi rokka, ja me se rokka olemme, me.....

2:N PORVARI.

Joka syödään, niinkö? Annappas koittaa vaan! Kuulkaas, Jansson, tuolla tapahtuu hirveitä öisin, tuolla hirsipuun ympärillä.

1:N PORVARI.

Huh! tulee pimeä jo!

2:N PORVARI.

Minun on täytynyt toiseen huoneeseen muuttaa vuoteeni, sillä sydänyön aikana kuuluu täältä ulkoa alituista sihinää ja suhinaa, ettei talossa saa lepoa kukaan. Menneenä yönä, kuulkaas Jansson.....

1:N PORVARI.

No niin, mitä sitten?

2:N PORVARI (sulkien puotinsa oven).

Oli kuin tuomiokellot olis ilmassa soineet, ja tuossa mestauslavan ympärillä humisi hautavirsi itsestään, eikä kukaan tiennyt, mikä sen vaikutti.

1:N PORVARI.

Huh! kolkkoa ja pimeätä täällä ulkona on. Hyvästi, velikulta.

2:N PORVARI.

He! etkö tule sisään puhelemaan hetkeks?

1:N PORVARI.

Kiitos vaan! Näihin aikoihin viihtyy parhaiten kotosalla, valkean ääressä, vaimon ja lasten luona. Jumala heille kerran parempia aikoja suokoon! Jumalan haltuun! (Menee. Kuu pilkistää pilvien ra'osta ja luo mustia varjoja näyttämölle. Toinen porvari menee puotiinsa ja sulkee oven jälkeensä).

Toinen kohta.

DANIEL HJORT (tulee sisään).

"Mull' on se soihtu, joka elos' yöhön
Luo leimun veriruskean", hän lausui.
Sen kuulen vielä, korvissani soi se
Läp' unettoman yön ja päivän hälyn.
Vihoinko edestäni, kohtalo,
Sä verhos nostat! Isä, äiti, koti!
Suloiset sanat! Lausuani oudot.
Tää onko unta, unta pettävää?
Mun koko sielun' odotust' on, aistit
Yhdeksi sulaa: kuuloks. (kuuntelee) Enkö kuule
Jo askelt', ääntä!
(Tornin kello lyö yhdeksän). Kello lyö!

Kolmas kohta.

DANIEL HJORT. KATRI.

KATRI.

Miss' olet

Sä, jonka vuoks kaksikymment' olen vuotta
Okaissa jalan' veriin käynyt, missä
Sä tuttava ja sentään vieras, jolle
Ma asean tuon kuin verenkosto tuiman
Ja sitkeän kuin verivaino?

DANIEL HJORT.

Tässä

Ma olen, jos mua tarkoitat.

KATRI.

Ken olet

Lupasin ilmaista. Voin enemmänkin,
Voin äitis helmaan viedä sun, ja isäs —
Haudalle.

DANIEL HJORT.

Voi, jos tuskaa toivotonta

On rintas tuntenut ja sentään petät
Sydäntäin tyhjää valhetoiveilla!

KATRI.

En petä, jos et sinä vaan mua petä.
Mut ennenkuin mä mitään lausun, vastaa,
Sä rohkenetko kaikki hyljätä,
Jot' ennen kunnioitit, unheen yöhön
Kaikk' upottaa, jot' ennen rakastit.

DANIEL HJORT.

Sä kysyt, rohkenenko. Rohkeutt'
Ei tarve, kun ei taistelua löydy;
Täss' edessäsi sydämen näät vaan,
Jok' ystävyyttä, helleytt' ei tunne,
Jok' iän kaiken janonnut on hiukan
Vaan rakkautta, mut ei sitä saanut,
Jok', yksin jäänyttä kuin linnunpoika
Luodolle autiolle, riutuu pois
Ikuiseen, äärettömään tyhjyyteensä.
Isäni haudan mainitsit, miss' on se?
Vaikk' alla vuorten ja maan perustusten
Hän ois, ne murtais ja hengelläin
Sydämen kuolleen henkiin virkistäisin!

KATRI.

Vait! ettei voimat viimeisetkin haihdu,
Jotk' alta hulluuden ja murheen olen
Täks hetkeks säästänyt.

DANIEL HJORT.

Siis jatka, lausu

Isäni nimi, että sointu sen
Mua virvoittaisi!

(Tarttuu käsin häneen ja katsoo häntä silmiin). Ethän
valhettele!

Ei piru tekis niin!

KATRI.

Mun näköiseni

Jos valhe on, niin valhetta on totuus.
Edessä taivaan tähtivaloss' seison.
Niin totta kuin tuon laen Luoja loi,
Niin totta kuin se seitsenkertaisena
Synteimme yli seitsemästi repee,
Niin totta päivän selvää totuutta
Nyt sulle lausun, huutain isäs nimen:
Pentt' Ilkkainen.

DANIEL HJORT.

Sen nimen olen kuullut.

Niit' oliko hän, joita linnan luoliin
Klaus Fleming surmas rangaistukseks' siitä,
Kun häntä vastaan kapinoitsivat?
Voi! tuomion ma itse kirjoitin.

KATRI.

Se isäs veli oli. Isäs kaatui,
Kun vielä olit lapsi järjetön.
Talonsa kaukan' oli Pohjanmaalla,
Nyt pedot, käärmeet käy sen raunioilla.
Tuoss' alla hirsipuun hän makaa; kolmeen
Palaiseen lyötti hänet mestaajallaan
Klaus Fleming.

DANIEL HJOKT.

Tuossa! Haa! Mun kasvattajan'

Isäni surmamieskö?

KATRI.

Mahtava

Ja vapaa talonpoik' ol' isäs. Sotaa
Venättä vastaan käytiin. Päämies silloin
Klaus Fleming oli; — talonpoikaistalot
Hän täytti huoveillaan; se korska herra,
Näet, meitä vihas, niinkuin mekin häntä.
Näin ilkkuin sodan verisoihdun piti
Hän taiten vireill' yhä, sytyttääkseen
Näin taloihimme hädän murhatulta.
Sun synnytti täll' itkun aiall' äitis.
Ma muistan illan niinkuin eilisen,
Pois riihess' oli isäs', koton' istui
Sun äitis', imettäin sua rinnoillaan,
Ja ensikerran luoman huomasi, joka
Sydämes kohdall' on, ja aatteli
Se mitä ennustais se käärmeenkieli,
Kun hillitön miesjoukko Flemingin
Verillä tahrattuina sisään ryntäs.
He riihess' oli isäs luona olleet
Ja vaatineet sen viljan, mikä sodan
Ja vainon jaloist' oli hälle jäänyt,
Hänt' oitis luomaan heidän säkkeihinsä.
Mut Pentti, tuollaist' ei hän kärsinyt,
Röykkeimmän joukosta hän ilmaan nosti

Ja veriin maahan paiskas. Isäs väki
Pois riihest' ajoi muut. Nyt alkoi kiista.
Soturit voitettiin. Pakotiellä
Ja meidän miesten vainoomina, mursi
He isäs taloon. Nyt ei sanat eikä
Käs'-voima auta, keihäät vaan ja nuolet.
Yks satureista silloin käsilleen
Sun otti, ikkunaan sun vei ja huusi:
"Se nuoli, minkä meihin käännätten,
On tämän lapsen surma."
Sun äitis vaipui maahan tainnoksiin,
Ja kun hän heräs, tules' oli tupa,
Valittain palaneella kynnyksellä
Sä makasit; hän otti sun, lens' savun
Ja liekin läpi — taloon sai — siell' isäs virui
Nyt verissään, ja tulten ratinassa
Soi kaukaa sotamiesten pilkkanauru.

DANIEL HJORT.

Sen selvään kuulen, näen tulenkin
Ja talon, metsän, — pellon oikealla.
Haa! muisto leimahtaa kuin tulipalo
Yöss' synkässä, joss' ennen hapuilin.

KATRI.

Apua saivat sotamiehet, pakoon
Väkemme läksi, isäs haavoiss' oli,
Ja nuo, jotk' alkoi ryöstöll', ylläköllä,
Ne murhapolttoon päätti voittotyönsä.

DANIEL HJORT.

Nyt muistan metsätien, yön myrskyisen.
Ma hiljaa vaimon olkaan nojasin
Ja mustain kiharoiden kanssa leikin.

KATRI.

Ol' äitis tuo. Hän isäs Turkuun seuras,
Tää satureista kantamaan kun pantiin
Luo Flemingin.

DANIEL HJORT.

No niin?

KATRI.

Niin, murhasta
Ja kapinasta syytettynä, kun
Flemingin miehilt' omaisuuttaan turvas,
Hän rautoin tuomittiin ja hirsipuun
Häpeä-kuolemahan. Polvillani
Flemingilt' armoa ma turhaan pyysin.
Mies julma kylmästi mua silmiin katsoi
Ja kääntyi — meni pois. Täss' on' se paikka,
Joss' isäs veri syyttömästi virtas!
Täss' on se paikka, johon hengetönnä
Sun äitis vaipui tuskissansa! Tässä
Yön pimeässä kalpeaksi itki
Hän poskensa ja harmaaks' suri päänsä.
Täss' ilmaan hän sua isätöntä nostain
Huus' surmaa, surmaa Fleming murhaajalle.
Hän tässä järjen valon kadotti,

Ja halutonna metsämailla kulkein
Söi pettua ja kyyneleitään joi.

(Kuu pilkistää hetkeksi pilvien ra'osta ja luo heihin valoansa).

DANIEL HJORT.

Mun äitin', äitini, se sinä olet!

KATRI.

Pois luotani, viel' et sä poikan' ole!
Mua kuule loppuun, sitten sua kuulen.
Tien varrell' istuin kerran näin, Klaus Fleming
Ohitse ajoi uhkein joukkoineen,
Ja puolikuolleena sä haikealla
Makasit rinnallain. Ja tuntui silloin
Kuin kaikki hyvät ihmiset maan päällä
Ois kuollein' olleet. Kuollut oli Luoja,
Ja taivas mustan murhevaipan kääri
Ylitse kaiken kuolleen maan. Tääll' yksin
Mun rinnassani sydän sykki. Tunsin,
Kuin unissa, sun kuolleeks. Sielun teki
Niin hyvää tuo. Yö armas hulluuden
Sydäntän' ympäröi kuin lääkitys.
En sitten enään tiedä kuinka kävi,
Vaan — sin' et enään rinnoillani ollut;
Ja näin ma jälleen Pohjanmaalle jouduin —
Jumala tiesi kuin.

DANIEL HJORT.

Ah! silloin mun
Tielt' otti Fleming. — Onnen sallimusta!

KATRI.

Talomme raunioilla sitten istuin
Ja kauniit laulut linnun virsiin lauloin —
Niin kauniit laulut! Yhden vielä muistan:

"Verihin sortui puolison',
Pyöveli kistun vieress' on,
Myrkkyä haudat kasvaa".

DANIEL HJORT.

Kuin tyyni hävittää tuo synkkä näky
Sen hiukan arvon, jonka annan vielä
Ma Flemingille.

KATRI (tointuen jälleen).

Flemingille, sanot!
Sen syntikirjaa viel' en loppuun pääsnyt.
Se muista: suku hävitti hän tyyni
Kun Pohjanmaa nous' yksin voimin hänen
Ijestään sortamahan. Pentti Pouttu,
Sun enos, setäs Matti Ilkka ovat
Tän pölkyn päällä mestatut, tai nälkään
Tapetut linnan synkkiin vankiluoliin.
Ei jäljell' ole koko Pohjanmaalla
Ei ainoaa sun isäs' ystävää.
Nyt sotketulla pelloll' aura ruostuu,
Veristä rantaa vastaan aalto huokaa,
Takassa tuli kylm' on, hiilus musta,

Ja pyhyttenä autiona kirkko.
Jos minne silmät Suomeen, rehoittaa
Vaan linnapihat sekä kirkkopihat,
Ja kukkasetkin haudoilla ne kuiskaa:
Kostoa Flemingille viime polveen!
Se huuto taas mun järjilleni toi,
Teroittui silmä, muisto heräsi,
Ja sinut muistin, muistin kuinka hiivin
Ma luotas pois, niin ett'et kuulis, kuinka
Sylissä Flemingin sun sitten näin
Tien polvekkeessa tomuun katoavan.
Ma sinut etsin, näin sun, tunsin sun,
Mut koskaan äidin helmahan en sulje
Ma poikaa, jot' on Fleming kasvattanut,
Ennenkuin oikeutensa hän näyttää.

DANIEL HJORT (lankee polvilleen ja paljastaa rintansa).

Kas käärmeenkieltä rinnassain ja helmaas
Mua sulje!

KATRI.

Linnaan takaisin!

DANIEL HJORT.

Oi äiti!
Enemmän vihaat sä kuin rakastat.

KATRI.

Ma rakkaudesta vihaan. Poikan', ota
Tuo sormus. Kaarlo herttua, kun oli
Nuor' ruhtinas hän, isälles sen antoi,
Kun tämä herrain päivill' uljaast' ajoi
Ja voittosasti kansan asiaa.
Se sormus häntä seuras kuolinhetkeen,
Sun perintös se on.

DANIEL HJORT (koeteltuaan sitä).

Se rinnoillani
On lepäävä, uutt' elinvoimaa tuova.
Nyt äitiseni! (avaa hänelle sylinsä).

KATRI.

Kun sä ensin näytät
Ett' olet kansan laps. Siks hyvästi!

DANIEL HJORT.

Niin, kiellä multa helmas', äiti, kiellä,
Niin kauan kuin tää nimi mull' on vielä,
Niin kauan kuin mull' on tää pukukin,
Mi silkistä on tehty Flemingin,
Niin kauan kuin sen vallan virkaa teen,
Mi kansan syöksi nälkään, orjuuteen, —
Niin, äiti poikaas' älä katsokaan,
Niin kauan kuin hän pilkkaa sukuaan,
Siks' kun kaikk' entis-olot riistävi
Hän muististaan, siks hyväst', hyvästi! (lähtee).

Neljäs kohtaus.

KATRI (yksin).

Hän lähtee! Mitä sanoin? tein? Mun voiman',
Voimani raukee.

(Hapuilee hirsipuuta ja syleilee sitä vainoksen tavalla).

Tuolla käy hän, poikan' oi!
Kas, kiharoihin mustiin loistaa tähdet,
Ja muoto kasvaa korkeaks kuin yö,
Oi armas, elämäni, aurinkoni,
Syliini palaa!..... Hän ei kuule enää!

(Vaipuu tainnoksiin mestauslavalle).

VÄLIKUVAUS.

(PIISPA EERIKKI SOROLAISEN lukuhuone).

Viides kohtaus.

EERIKKI EERIKINPOIKA (istuu ja kirjoittaa. Raamattu ja muutamia muita kirjoja pöydällä).

ARVID STÅLARM (astuu sisään).

STÅLARM.

Hyv' iltaa, herra piispa! Häiritseenkö?

PIISPA.

Ei, ette ensinkään. Tää työt' on, jota
Ma jatkaa saatan milloin tahansa.
Suloista taivaan oppia ma tässä
Selitän kansalle; ja kunhan vaan
Mun sydämässän' asuu Herran rauha,
Ei mailman riidat häiritä mua voi.

STÅLARM.

Työt' oivaa, hyödyllistä! Minusta
Tok' ette oikein tee, kun vetäytte
Pois valtakunnan asioista, joissa
On älyt, voimat tarpeen nyt, jos koskaan.

PIISPA.

Jok' ihmisell' on toimens' elämässä.
Niin mullakin, ja siitä Luoja kiitän.
Jos sallitte, niin lopetan sen lauseen,
Jok' äsken, tullessanne, kesken jäi.

STÅLARM (piispan kirjoittaessa).

Te vasta kenraal' ootte, herra piispa.
Valkoinen pärmä tuo on sotakenttä,
Joss' esiin teidän käskystänne marssii
Pien', uhkahurskas, musta sotajoukko.
On läkkipullo leirinä, ja sielu
Se rahapaja, josta runsaan palkan
Saa kullass' uskollinen miehistönne.
Niin leikitten kuin lapset leluillaan,
Ja ette lainkaan kysy kuink' on laita
Hävinneen suuren valtatalouden.
Mut sanokaapa, kenraali, ken on
Tuo vihamies, jok' antaa huolta teille,
Min että mitään muuta ette huomaa?

PIISPA (asettaen syrjään pärmäpaperin).

Pimeys, pahuus, itsekkäisyys on se,
Joss' ihmislapset haparoi; ja nuo
Kun kerran sortuu, silloin, sodanpäämies,
On enemmän nuo mustetilkat tehneet,
Kuin miekkain vuodattamat verivirrat.

STÅLARM.

Te vanha houkko! Aian ohi lentää
Näin tahdotten te, kunnes koston siipi
Sivaltaa teidät arvaamatta maahan.

PIISPA.

Mit' aattelette? Mitä vaaraa mulla?

STÅLARM.

Olette hurskas, jalo mies. Te ette,
Kuin moni papeist', ole koittaneet
Yllyttää kansaa kuningasta vastaan,
Päin vastoin rauhaan sitä kehoittaneet,
Kun vaan sen voitte. Teidän toimestanne
On kaikiss' aian vaiheiss' Suomen kirkko
Niin tyynnä, arvokkaana ollut. Ketään
Siis valtakunnan papistost' ei pidä
Niin kunniassa kuningas, ja ketään
Niin herttua ei vihaa kuin juur teitä.

PIISPA.

Niin, paha kyllä! Jälkimäisen tiedän.

STÅLARM.

No, kuulleet olette kai myös sen huhun,
Mi laumannekin säikäyttänyt on,
Ja kadut, torit niillä täyttänyt?

PIISPA.

Tuon huhunko, mi taasen käy, ett' tuloss'
On tänne herttua? No, mitä sitten?

STÅLARM.

Vai niin! — Ma tulin teille turvapaikkaa
Tarjoomaan linnassa.

PIISPA.

Mä kiitän, mutta
Sit' en kai tarvitse. Mun linnan' on
Tää huone, turvattomuus aseeni.

STÅLARM.

Siis yksin jäädä tahdotte?

PIISPA.

En yksin;
Mull' uskon' on ja seurakuntani.
Min' olen kirkon mies. En riitojanne
Mä ymmärrä. Mun tehtäväni on

Vaan kirkostamme torjua niin hyvin
Ne vaarat, joilla harha-oppineen
Sit' uhkaa Sigismund, kuin nekin keinot,
Joill' aikoo vallan-ahnas herttuamme
Sit' astinlaudaksensa käyttää Ruotsin
Kuningas-istuimelle. Näätten siis,
Ma herttuata peljätä en huoli,
Jos hän mua pelkääkin, kun väärin tekee.
Ma Sigismundin suosiot' en etsi,
Jos hän sen tarjookin, kun oikein teen.
"Äl' usko valtoihin" on lauseeni,
Sä Herran ääntä tunnossasi seuraa!

STÅLARM (nousten seisaalle).

Kuin sitten sanoopi se tunnon ääni?

PIISPA.

Te, Ståalarm, ette sitä kuulla siedä.

STÅLARM.

Tok' anna kuulla, hyväll' olen päällä.

PIISPA.

No, jos niin tahdotte! Kuin veljen veri
Maan alta Kainille huus kostoa,
Niin kansan veri huutaa teille myös.
Min' olen itse halvan kansan laps,
Sen kanssa kärsin, lohdutin, kun taisin;
Mut jos vois linnan vankiluolat haastaa,
Maan sadat hirsipuut jos kielin lausuis,
Niin kauheita ne kertois siitä, kuinka
Te herrat täällä harjoitatte valtaa; —
Viel' onko halu kuulla tunnon ääntä?

STÅLARM.

Jo riittää, herra piispa! Mun ei syy.
Klaus Fleming joskus liian kovaks' yltyi,
Ja voishan paljon olla tekemättä.
Mut näinkin ollen, yhtä unhoitatte,
Kun kovin kohdeltiin, niin rangaistiin,
Kun rangaistiin, niin rangaistihin rikos,
Jos teist' ei hurja kapina lie hyvää.
Ha! ha! vai tuo se tunnon ääni? Vastaa:
Ken leikkiin rupee, leikin kärsiköön.

(Tykin laukauksia kuuluu kaukaa).

Vait! mitä kuulen? Linnass' ammutaan.

Kuudes kohtaous.

EDELLISET. OLAVI KLAUNPOIKA (sotaan varustettuna).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Pois linnaan riennä, Ståalarm! Mentyäs
Tul' lentotieto Kastelholmasta,
Se valloitettu on ja ystävämme
Salomon Ille, vouti, vangiks tehty.
Ja tuskin tointui viestintuoja, kun jo
Merestä laivat nousi.

STÅLARM.

Herttua onko

Laivalla itse?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Joukkoineen hän käynyt
On maalle Helsingissä. Häntä vastaan
Nyt viemään sotajoukkoamme riennän.
Voi hyvin, jos ei tavata, ja puista
Mun puolestani kättä Juhanin.

(Olavi Klaunpoika lähtee).

STÅLARM.

Hyvästi, herra piispa, kiire kutsuu.

(Stålarm lähtee).

Seitsemäs kohtaus.

PIISPA EERIKKI SOROLAINEN (järjestäen papereitansa).

Ken leikkiin rupee, leikin kärsiköön,
Ken miekkaan tarttuu, miekan kautta kaatuu;
Kaikk' ohjatkohon Luoja! — Mihin jäinkään?

(Rupée kirjoittamaan).

KOLMAS NÄYTÖS.

(Näyttämö kuvaa linnaa aivan muurien lähellä. Vasemmalla kädellä kanuunareikä, sen vieressä sotamies, palava sytytin kädessä. Oikealla kädellä näyttämön edustaan päin tyhjät lavetit).

Ensimmäinen kohtaus.

DANIEL HJORT. ERÄS SOTAMIES.

DANIEL HJORT.

No, miks' et laukaise sä?

SOTAMIES.

Tyhmä oisin,
Jos en ma vartois. Tavaraa niin oivaa
Kuin ruuti, suott' ei tuhlata.

DANIEL HJORT.

Niin kyllä!

SOTAMIES.

Tuon laivan näättekö? Se meitä yhä
Lähestyy. Kohta kääntyy keula. Silloin
Vast' ammutaan! — Ei ennen! — Saatte nähdä
Kuin masto maahan rymähtää ja päänsä
Menettää perämies.

DANIEL HJOKT.

Ja mitä sulla
On häntä vastaan?

SOTAMIES.

Lysti kysymys!
Hän on, kuin minä, sotamies.

DANIEL HJORT.

Ja siksi
Sä ammut hänen?

SOTAMIES.

Samoin hän mun tekee.

DANIEL HJORT.

Ja miksi?

SOTAMIES.

Siks' ett' aivan samoin minä
Teen hälle.

DANIEL HJORT.

Miksi?

SOTAMIES.

Lempo tiesi miksi!

DANIEL HJORT.

Jos tahdot tietää, tiedän minä syyn.

SOTAMIES.

Samaten minä; käsky kuuluu: ammu!

DANIEL HJORT.

Ei suinkaan, ystäväin. Jos Stålarin käskis
Sua lyömään pääsi murskaks tuohon muuriin,
Niin päätäs sentään ensin pudistaisit.
Ei, mutta hän, hän herttuan on puolta,
Jok' ystävä on halvan rahvaan, jota
Sä, rahvaan lapsi, tyyni ylenkatsot.
Hän tahtoo kirkon väärät menot poistaa,
Sä niitä puoltamalla taivast' etsit.
Hän jesuitoit', aatelia vihaa,
Ja sinä heitä tyyni rakastat.
Siis oikein teet, kun heidän hyödyksensä
Sä tulet tapetuks ja tapat. Ammu!

SOTAMIES.

Mit' on tuo puhe?

DANIEL HJORT.

Kuules, mik' ol' isäs?

SOTAMIES.

Se teit' ei koske.

DANIEL HJORT.

Talonpoik' ei suinkaan!
Sä talonpoikais-herttuata vihaat
Ja väkens' ammut. Keula kääntyy. Ammu
Tuo tyhmä perämiesi, jonka herra
Vaan halpaa alhaisoa suosii.

SOTAMIES.

Itse
Se tehkää, tuoss' on sytytin.

DANIEL HJORT.

Äl' usko!
Jos sotamieskin olisin kuin sinä,
Vähästä palkastas en sitä tekis,
Kaks kertaa vähemmän, kuin mitä nauttii
Nuo herttuan miehet ilman tunnon vaivaa.

(vetäytyy syrjään).

SOTAMIES.

Mit' aikoi hän? On Jumala tai piru
Tuon mustan takin alla. Kaiken voiman
Hän multa vei. No, onneks myöhäistä
On laukaista. — Kaks kertaa vähemmän
Kuin palkka, minkä herttua maksaa! — Mitä
Se minuun koskee? Jos ei mennyt ois hän,
Niin murskaks hänet löisin. — Kumma puhe!
Nyt mitä teen? Kun oikein oudot mietteet
Tulevat mielehen, niin paras niist'
On hyvän veikon kanssa keskustella.

(lähtee).

Toinen kohtaaus.

DANIEL HJORT (tulee sisään, istuu laveteille ja katsoo sotamiehen jälkeen).

Siin' alku oli, — liekö myöskin loppu?

Kolmas kohtaaus.

DANIEL HJORT. SIGRID STÅLARM.

DANIEL HJORT (itsekseen).

Oh! neiti Sigrid! Kah kuin kalvas on hän.
Pien' enkel' liipottaapi siipiään,
Kuin ruumiitten ja verten yli oisi
Hän kulkenut, tai vankiluoliss' ollut
Juhanin lempivirttä säistämässä
Kalskeessa rautain. Oiva aate! (ääneensä) Terve
Te murheen laps!
(itsekseen) Sanoinko murhalapsi?

SIGRID.

Kuin jaksat, Daniel?

DANIEL HJORT.

Kiitos, hyvin kyllä,
Jos lukuun unta kauheat' en ota
Jot' illall' eilen näin.

SIGRID.

Se kerro sitten!
Näit alttarin sä ehkä, jonka luo
Tul' impi hiljaa, siihen uhrin laski,
Ja uhri oli sydän. Levotonna
Pysyä alttarill' ei tahtonut se,
Mut taivahan tul' enkelit ja uneen
Sen vihdoin tuutivat, ja sulle, joka
Siin' olit läsnä, sanoivat he: älä
Herätä tuota huokauksillas,
Suo lepo, rauha sille.

DANIEL HJORT.

Kaunis uni!
Mut min' en nää niin kauniit' unia,
Ma hurmehisen mestauspölkyn näin...
Mut tuota ette ymmärrä, ja paras
Se onkin, jos ei pahint' oisi, että
Tuo teidän kerran täytyy ymmärtää.

SIGRID.

Sä sekavasti puhut.

DANIEL HJORT.

Sekavuushan
On aian merkki, sekavuus se yksin
Elämän arvoituksen selvitys.

SIGRID.

Ei, rauha, sovinto.

DANIEL HJORT.

Sep' arvoitusta,
Ett' arvata vaikk' arvoituksen osaat,
Sit' ennen yhä hämmentää vaan tahdot.
Kas siinä mutka.

Neljäs kohtaous.

EDELLISET. JUHANI FLEMING.

SIGRID.

Juhani!

JUHANI FLEMING.

Sä, Sigrid!
Tääll' aivan surman keskellä? Käy linnaan!

SIGRID.

Min kirkkaast' aamu paistoi ikkunaan,
Niin tyyn' ol' aalto, metsäkin niin vaiti,

Ett' ulos mielin.

DANIEL HJORT (itseksseen).

Mielilintu on se,
Mi verkkoonsa mua viettelee. Saas nähdä,
He eikö yhdess' ansaa viritä?

SIGRID (jatkaen hiljaa Juhani Flemingille).

Silloin näin mä täällä
Tuon Daniel raukan. Kaikki tunnet; tee
Hänt' ystäväkses, ole hyvä hälle,
Hänt' unhottamaan saata...

DANIEL HJORT (joka on kuunnellut).

Mitä sanoin?
Täst' oivaa tulee. Rakkaus onneton
Noin Daniel raukan hämmentänyt on;
Jos linnass' on hän, tai sen ulkopuolla,
Se yhtä on, ken tuosta viitsis huolla.

SIGRID.

Mä jätän teidät nyt. (lähtee).

Viides kohtaus.

JUHANI FLEMING. DANIEL HJORT.

JUHANI FLEMING (silmäillen Sigridin jälkeen).

Kuin kevät-taivas
Tuon tytön sielu on, niin puhdas, kirkas,
Ett' tuntuu siinä pienin pilven varjo.
Hjort, voitko pahoin?

DANIEL HJORT.

Tahdotteko auttaa?

JUHANI FLEMING.

Sä työtä puutut, sielus tyhjäst' uupuu,
Ajatus väsyy, mieli karvaaks käy.

DANIEL HJORT (itseksseen).

Tuo omans' olis papiksi, niin voisi
Es'-isäin synnist' itsellensä saada
Hän päästökirjan.

JUHANI FLEMING.

Tahdotko, niin puhun
Ma Stålarmille että miekan sulle
Ja paikan hankkii hän. Sä yhtä hyvin
Näyt miekkaa voivan käytellä kuin kynää.

DANIEL HJORT.

Sep' oivaa pilaa! Miekkaa minä! Pelkään
Ett' toveriin ma harhass' isken.

JUHANI FLEMING (painavasti).

Voiko

Noin katkeroittaa lempi lemmen?

DANIEL HJORT.

Onko
Ohdake kukka, valkoinenko korppi?

JUHANI FLEMING.

Mi tarkoitukses?

DANIEL HJORT.

Kaikk' on siinä, kuinka
Sit' aatellaan.

JUHANI FLEMING.

Noin ei käy miehen surra.
Jos onni vihamiehemme on, olet
Sä onnenlaps, sill' ystäväs on suru.
Sen voima ota henkes palvelukseen
Ja koita unohtaa!

DANIEL HJORT.

Unohtaa, — mitä?

JUHANI FLEMING.

Mitätön tunne.

DANIEL HJORT.

Voi, kuink' ootte hyvä!
Ha! ha! kuin helppoa on olla hyvä.

(nousee istualtaan ja lähtee pois).

JUHANI FLEMING.

Tuon miehen muutoksess' on jotain kummaa
Ja luonnotonta, jot' en ymmärrä.
Jotakin särkynytt' on katseessa,
Ja puheesta viel' enemmän sen huomaa.
Vaan miksi häntä aattelen? Hän eikö
Tylyllä pilkan naurull' ystävyttäin
Hylännyt. Paras on kun hänt' ei huomaa.
Kipunsa itserakkautt' on vain,
Ja muiden kylmyys lääke tehokkain.

Kuudes kohtaous.

JUHANI FLEMING. ARVID STÅLARM. UPSEERI (kulkien muurilla). Myöhemmin
SANANSAATTAJA.

UPSEERI.

Se pursi, joka rauhalipull' äsken
Päin linnaa riensi, nyt on lähell' aivan;
Nyt muurin luo se laskee.

(astuu muurilta maahan)

JUHANI FLEMING.

He mit' aikoo?

STÄLARM.

Se viesti laivastost' on, joka hiukan
Lorulla meitä huvittaa, sill' aikaa
Kun jyryks sotamelu hankkii.

SANANSAATTAJA.

Lausuin

Terveiset Scheelin, ilmoitan ma, että
Lähellä Helsinkiä herttua Kaarle
Maajoukkonne on voittanut ja lyönyt.
Hyvillä avaa tämä linna siis,
Ja luovu Sigismundist' aioissa,
Jos tahdot armon saada.

JUHANI FLEMING.

Mitä kuulen?

Maailmaa jyrkkä sallimusko ohjaa?

STÄLARM.

Takaisin tervehdi ja sano, että
Lähellä Helsinkiä herttua Kaarlen
Maajoukkomme on voittanut ja lyönyt,
Ja että varoillaan hän olkoon siis,
Jos tahtoo pelastaa hän laivastonsa.
Niin sano, hän mua yhtä hyvin uskoo,
Kuin minä häntä.

SANANSAATTAJA.

Tuota vastausta

Teilt' odotin mä, röykeältä; kuulkaa
Siis mitä lopuks lausun. Kauemmin
Jos uhkamiellä meitä ärsytätte,
Niin miehet ne, jotk' amiraali vangiks
Sai Kastelholmista, hän mestauttaa,
Ja teille varoitukseks kaakinpuihin
Päät naulituttaa silmienne eteen,
Näin veriseltä puhe-istuimelta
Ja hirmukuolemalla teille oman
Tulevan tuomionne ilmoittaakseen.
Siis miettikää. On niiden henki kaupan.

JUHANI FLEMING.

Mik' ilkityö noin julman koston vaatii!
Hävystä puhdas lippus punehtuu,
Sun sanoistas sen pyhyys tahraantuu.

STÄLARM.

Kun sydämestä siinneet oikeudet
On arvan heitoll' arvon, vallan kanssa,
Niin halpa äyri aian arpapöydäll'
On ihmishenki. Minä uhraan heidät,
Kuin he mun uhraisivat vaadittaissa.
Sä alas laske lippus valkoinen,
Ja riennä pois, jos tahdot henkes säästää.
Ainoinen vastaus moiseen puheesen
On uljas, hengen päälle käypä vastus.

SANANSAATTAJA.

Saat röykeä sä rangaistuksesi;
Poiss' armo, sääli nyt on. Hyvästi!

(astuu maahan muurin taakse).

JUHANI FLEMING.

Nyt aukealle astukaamme, josta
Hyvästi voimme nähdä toiseen rantaan.
He, taivaan nimessä, eivät rohkene
Noin väkivaltaa tehdä vangituille.

(Stålarin ja Juhani Fleming lähtevät).

Seitsemäs kohtaus.

DANIEL HJORT (tulee sisään).

Kain miekkavyö kun veljens' Abelin
Löi kuoliaaks ja, tuskissansa työstään,
Jumalan hylkäämäks tuns' itsensä,
Tek' itselleen hän kuvan, uhrin sille
Sytytti, ja sen Kunniaksi kutsui.
Oi herttaist' epäjumalata! *Herraan*
Vivahtaa *herttainen*, ja maassa herra
ol' ensimmäinen Kain. Mies älykäs!
Niin konstikkaaks sen kuvan loi hän, että
Siin' itseänsä jumaloi, kuin oisi
Se räyskää peililasia, ja viel' on
Se pystyss' yhä. Kunnia, sun tähtes
Mä elän, kuolen! — "Kunnia, sun tähtes
Ma veljen murhaan!" "Suuri kiitos, teidän
On kunnia!" Se Jumal' ivaa täynn' on!
Ja maailman se kahlehisä pitää.
Seth niminen ol' Abelilla veli,
Tuo miksi Kainille ei kostonut? —
Hän oli raukka! Miks ei hiipinyt
Hän Kainin linnahan ja veistään syönyt
Selästä puhki hamaan maksaan asti?
Hän aikoi ehkä, linnaan hiipikin,
Näk' epäjumalan ja hurmaantui
Ja maahan lankes katuvaaisena.
Hän oli raukka! Eikö niin, te haamat
Veriset? Eikö niin, te henget kaikki,
Jotk' ette näissä hirmuluolissa
Saa rauhaa, jossa luonne, raudoissa
Viel' yhä, pimeässä loistavat! —
Kostoa! kostoa! — Ma hiljaa tulen;
Ja salaa, vaiti, miekatta ma kuljen!
Ens yömmä minun ensipäivän' on! (lähtee).

Kahdeksas kohtaus.

ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING kohtaa EBBA FLEMING'in.

EBBA FLEMING.

Tekeillä tääll' on julmaa. Toiseen rantaan
Koneita hirveitä on pystytetty...

STÅLARM.

Niit' älä katso! miehuuttamme murtaa
He tahtovat, mut tuosta se vaan yltyy.
Nuo jalot uhrit saavat, Jumal' auta,

Komean kunnia-ammunnan ja seuraa
Matkalle toiseen maailmahan. Ylös
Soturit! Tykkein luo! Nyt kaikki muurit
Vihasta leimuellen hehkukoot! (menee).

(Tykin laukauksia. Näyttämö kirkkaaksi valaistuna).

JUHANI FLEMING.

Tuo sekö kunnia, se seppel vainen,
Jok' antaa sankarille ikimaineen?
Miss' on nyt ritaristo Ruotsinmaan?
Ja vanha, hurskas kansa, missä vaan?
Sanoppa, Ebba Fleming, rasittaako
Noin julma teko meidän asiaamme?
Se kiellä vaan, niin jalopeuran voiman
Ma saan, ja miekan joka sormen päähän,
Ja joka terään liekin! —

EBBA FLEMING.

Taisteluun!

JUHANI FLEMING.

Niin! Taisteluun ja vihaan, kostohon!
Pois rakkaus, hellyys! — Suomi onneton!

(Lähtee. Ebba Fleming seuraa häntä).

VÄLIKUVAUS.

(Amiraali Soheelin päämaja vastapäätä Turun linnaa. Oikealla kädellä edustan puolella asuinhuone. Ilta. Kuutamoa).

Yhdeksäs kohtaus.

KAKSI herttuan SOTAMIESTÄ (käyden asuinhuoneen edustalla).

1:N SOTAMIES.

No, puhu nyt jotakin.

2:N SOTAMIES.

Minä ajattelen.

1:N SOTAMIES.

Mitä sitten ajattelet?

2:N SOTAMIES.

Ajattelen laulua.

1:N SOTAMIES.

Ja minä ajattelen linnaa ... se haraa vastaan kuin kilpikonna. Tiedätkö, mikä kilpikonna on, hä? — Se on eräs kapakalan laji, näetkös, joilla on läpituunkematon kuori, ja niitä täytyy hiilillä paistaa, ennenkuin siitä lähtevät. Toivon että herttua pian tulis tänne, niin saisimme lämmittää heitä sekä maan että meren puolelta.

2:N SOTAMIES.

Miltähän siellä sisällä näyttäne? Suomalaiset osaavat noitua, näetkös.

1:N SOTAMIES.

Käyttäkööt mitä keinoja tahansa, ilman kansan rakkautta eivät seiso lujassa herrat. Huuh! kun kerran raju-ilma hyökäisee, niin tuossa he makaavat kuin myrskyn kaatama metsä.

2:N SOTAMIES.

Haluttaispa tietää miten kotonamme on laita, tuolla laaksossa jokien tuolla puolla.

1:N SOTAMIES.

Rustholliasiko nyt taas ajattelet? Kiitos Jumalan, että vaan olen talonpojan renki, eikä muuta miehellä kuin palkka, korpraalius, tyttö ja vapaus.

2:N SOTAMIES.

Nyt on elon aika parhailaan. Tahdotko kuulla lauluani?

1:N SOTAMIES.

No, laulahan sitten, mutta reipas se olla pitää!

Kymmenes kohtaous.

EDELLISET. DANIEL HJORT.

DANIEL HJORT.

Miss' amiraali? Hänen luokseen tahdon!

1:N SOTAMIES.

Äläpäs, poikaseni, mitä hänestä tahdot?

DANIEL HJORT.

Se ei sua koske. Päästä sisään taikka
Lävistä rintani. Se yhden tekee.

Yhdestoista kohtaous.

EDELLISET. AMIRAALI SCHEEL (astuu ulos asuinhuoneesta).

SCHEEL.

Mik' ompi täällä? Ken se siellä vahdin
Lävitse tunkee, häiriten mun untain?

DANIEL HJORT.

En ole, mikä olen. Linnast' en
Ma tule, vaikka tulen sieltä. Mull' ei
Nimeä, vaikk' on kaksikin. Päivän vanha
Ma olen, vaikka iältä jo mies,
Ja tuhansien arvoinen tok' olen
Ma teille, herttuan, kansan asialle.

SCHEEL.

Hämärä, kumma puhe, josta vaan
Voi päättää, että linnast' oletten,
Tän aian hullulasta. Ken teit' usko?

DANIEL HJORT (ottaa esiin sormuksensa).

Sä sormus, tule puolustajaks mulle!
Oi, jos täss' olis herttua, kuin te,

Ja hälle antaisin, kuin teille nyt,
Tän sormuksen, hän tietäisi sen arvon.

SCHEEL (tarkastelee sormusta).

Se herttuan on vaakuna.

DANIEL HJORT.

Tuon antoi
Hän kerran muistoks isällen'; sen perin
Ja sen kanss' isän veren, asian
Ja koston perin.

SCHEEL.

Seuratkaa, niin saamme
Likemmin haastaa. Mukaan, sotamies!

(Scheel, Daniel Hjort, ensimmäinen sotamies menevät asuinhuoneeseen).

Kahdestoista kohtaus.

2:N SOTAMIES (yksin).

Se merkitsi jotakin. Tuolla miehellä on pahat mielessä, jos ei meitä, niin muita kohtaan. — Huh!
kolkko on kuudanyö ja hiljainen kuin hauta. Laulan lauluni (laulaa).

(*Lauletaan kuin: O, Wermeland, du sköna, j. n. e.*).

Nyt kodiss' istuu kulta ja kangasta vain
Hän helskyttääpi lientäin kaipaustaan.
Ja lähtiessä pyssyn ma taatolta sain,
Se aioist on ensimmäisen Kustaan.
Se olkahan mua koskee, kuin harras veikkonen,
Ja poikani sen saapi taas, kun itse vanhenen,
Sen saa hän, jos elän vaan niin kauan.

Nyt heinä tehty ompi ja ruista niitetään,
Oi, Luoja, sä sato runsas saata!
Ja jos en tule jällehen, niin tanterelle jään;
On kunnialla kuolleen helppo maata.
Se maamies kehno ompi, jok' ei käy auraltaan,
Kun vapautta, uskoa maassa poljetaan.
Oi Jumal' avuks herttuan ja Ruotsin! —

Kolmastoista kohtaus.

TOINEN SOTAMIES. DANIEL HJORT (tulee asuinhuoneesta). Myöhemmin SCHEEL.

DANIEL HJORT.

Nyt sopimus on tehty. Joka miehen
Nyt sanoilla ja kullall' lumoon,
Ja linnan voiman voimassansa murrann.
Viel' arvollas sä sitten kerskaa!

SCHEEL (tulee asuinhuoneesta).

Kullan
Te jätitten. Täss' on se. Onni myötä!
Teit' unhota ei herttua. Hyvää yötä!

(menee takaisin asuinhuoneeseen).

DANIEL HJORT.

Hyvästi elo entinen. Nyt kuudan,

Yön kalpea ja paha omatunto,
Sä maan yö-unta häiritsevä aave,
Itseäs epäilevä, kurja valo.
Sä teistäni yön helmass' älä kieli. (lähtee).

2:N SOTAMIES (laulaa toistamiseen laulunsa viimeisen värsyn).

Nyt heinä tehty ompi ja ruista niitetään,
Oi, Luoja, sä sato runsas saata!
Ja jos en tule jällehen, niin tanterelle jään;
On kunnialla kuolleen helppo maata.
Se maamies kehno ompi, jok' ei käy auraltaan,
Kun vapautta, uskoa maassa poljetaan.
Oi Jumal' avuks herttuan ja Ruotsin! —

NELJÄS NÄYTÖS.

(Linnan suuri sali. Aamurusko loistaa sisään ikkunoista ja valaisee esineitä näytöksen alkupuolella).

Ensimmäinen kohta.

JUHANI FLEMING (makaa nukahtaen ja käsi kääreessä eräällä sohvalla näyttämön vasemmalla puolella). EBBA FLEMING (nostaa silmänsä hänestä ja katsoo ulos).

EBBA FLEMING.

Jo alkaa päivä, yö on vihdoin mennyt,
Yö pitkä, neljä päivää lakkaamatta
Sodittuamme; mutta kuin se alkaa!
Minusta, ruhtinatar tähtien,
Sä aurinkoinen, kasvos käännä pois!
Ma huoliin vaivun vaikertain, — ja tuolla,
Tuoll' ulkon' yhtä jäykkänä kuin ennen
On vihollisen laivasto, ja meille
Ei purtta kylmä aalto avuks tuo,
Ja ystäväimme kohtalosta sanaa
Ei tunkea voi tänne. — Vait! hän herää.

JUHANI FLEMING (herää ja nostaa ruumistaan).

Oi unta herttaista! Niin vilpas, raitis
Nyt olen.

EBBA FLEMING.

Unta näitkö?

JUHANI FLEMING.

Sulaa rauhaa
Ja kirkast' onnea! Ma Kuitiass' olin.
Kuningas sinne tuli luokseni,
Kun kansan kanssa viljavainioilta
Ma rauhan ensi kultaa korjasin.
Kaikk' oli toisin: uljaat puistot, missä
Nyt jyhlät metsät on; suot kuivatut
Ja pelloks tehdyt; kainalooni tarttui
Nyt kuningas, ja näin me astuimme
Tuon juhlaks vaatetetun joukon kautta,
Ja kukkasia tiellen viskeltiin,
Ja lakit hurraa-huudoill' ilmaan lensi,

Ja minuun katsoi Sigismund ja huokas
Ja sanoi: kanssain valtakuntaa vaihda! —
Noin uness' itseään voi mielistellä
Ja tuossa elon haamuss' unhoittaa
Kaikk' elon huolet. — Sotajoukost', äiti,
Viel' eikö tietoa?

Toinen kohtaus.

EDELLISET. ARVID STÅLARM (joka äsken on tullut sisään). Myöhemmin OLAVI
KLAUNPOIKA.

STÅLARM.

Tän' yönä viesti
On tullut; huolettoman vahdin ohi
Sen tänne päästä onnistui.

JUHANI FLEMING.

Miss' on se?

STÅLARM (osoittaa Olavia, joka astuu sisään).

Tuoss'.

EBBA ja JUHANI FLEMING.

Olavi!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Niin valitettavasti!

EBBA FLEMING.

Ja joukko?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Voitettu ja hajonnut,
Ma itse milt' en vangiks joutunut.
Ma turhaan huudan palkkasotureita,
Ja ko'ota koitan noita hajonneita;
Jos pettureit' en poistaa olis tiennyt,
Mun kahleiss' olis herttuan luo he vienyt.
Miehuutta ystävät! Jos elänyt
En toivoss' ois, niin täss' en olis nyt.
Me kestäkäämme mieheen viimeiseen,
Meit' onni kiusaa, kiusa kiusaa vastaan!

STÅLARM.

Viel' linnamme se seisoo murtumatta,
Mut kuinka kauan! Kapinoita alkaa
Väestö, tykkimiesi niskoittelee
Eik' ammu; petos, meitä kietoin, täällä
Nyt hiipii.

EBBA FLEMING.

Eikä Puolast' apua.

JUHANI FLEMING.

Sua Sigismund!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Me jäämme kuitenkin.

STÅLARM.

Me? Mitä olemme? ja mitä voimme
Me, hyljätyt ja unhoitetut täällä!
Haa, Sigismund, näin palkitaanko meille
Sua kohtaan osoitettu uskollisuus!
Voi, jos vois riistää pois tuon kehnon tunteen,
Jonk' äidit heikot meihin imetti,
Jok' ajaa lasta isääns' suosimaan,
Arvossa pitämään sen heikkoutta,
Ja lumipäästä pilkat torjumaan;
Tuon halvan tunteen, joka hurjimmallaan
Tok' on, kun alamaisen nöyryyttä se
Kuninkaan eteen, tätä jumaloimaan
Maan isänä ja maineen turvaajana!
Tuot' ett'emme, kuin herttua ja muut,
Me sortaneet, näin kapinallisuuden
Mehuiseen maahan kylväin itsekkyyttä,
Ja roskakansan riemuitessa siitä
Nyt niittäin sadon; — silloin emme tässä
Näin yksin seisois toivoin pettynein
Ja hyljättyinä, miellä särkyneellä!

EBBA FLEMING.

Näin haasteleeko Stålar, Stålar, pylväs
Maan ritariston, kuninkaamme turva,
Klaun ystävä ja Suomen itsenäinen
Ja vankka kalpa!

STÅLARM.

Kiitoksia, Ebba!

En unta ole saanut kahteen yöhön.
Pois heikkous: kuningas mua vaatii! Ylös,
Väsynyt aatos: tulevaisuus kutsuu.
Sun tahdon voittaa, luonto!

(Olavi Klaunpojalle) Kuinka sanoit?
Joukkomme voitettu! Meist' yksin riippuu
Siis kaikki. Mutta toivokaamme Puolast'
Apua vielä. (Upseereja tulee sisään).

Tuoss' on päällyskunta,
Min viime neuvonpitoon tänne kutsuin.

Kolmas kohtaus.

EDELLISET. UPSEEREJA. DANIEL HJORT.**STÅLARM.**

Te linnanportillenko asetitte
Sotiovanhukset, ja tuohon ulos
Muut sotamiehet?

(Melua näyttämön takana).

1:N UPSEERI.

Itse vastaavat he.

DANIEL HJORT (itseksseen).

Tuo soittokuntani on tuo, ja kappal,
Jot' aljetaan, on teille kuolinvirsi.

2:N UPSEERI.

Salassa yltyy nurku, heidät tuskin
Sain järjestykseen. Herttuan puolellen
Yön pimeässä osa mennyt on jo,
Ja muiden suhteen sanoa on työläs,
Kehenkä luottaa voi.

STÅLARM.

No, hyvä! pian
Me tuosta selvittäään. Kaikk' ohdakkeet
Eritkööt nisust' itsestänsä!

(avaa ulkoparven ovet ja puhuu siitä alhaalla seisoville).

Miehet!
On kerrottu ett' teidän joukossanne — — —

(Melu yltyy).

Vait! viekkaat konnat, valanrikkojat,
Te uskopattoiset, jotk' arkamielin
Parempain povest' uskalluksen viette,
Toverit kehnot, luuletkenko että
Me teitä kaipaamme. Ken tahtoo, matkaan
Vapaasti menköön. Väljiks linnan portit
Nyt tehkää, että moinen saasta-ilma
Pois virtaisi ja meit' ei turmeleisi!

(poistuu kiireesti ulkoparvelta).

JUHANI FLEMING.

Tuot' uskoa en voi, en tahdo. —

STÅLARM.

Katso!

JUHANI FLEMING (katsoo ulos ikkunasta).

Sekaisin aaltovat he. Portillen
Tiheät joukot syöksee. Turhaan koittaa
Heit' estää harmaat sotavanhukset.

STÅLARM.

Ei saa heit' estää.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Paljon uskallat sä.

STÅLARM.

Vaan käden katkon, jonka velttous
Sydämeen muuten levitä ois voinut.
Nyt neuvonpitoon.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Pahempia syit' on

Kuin alakuloisuus. — Jos väärin luulen,

(luoden silmäyksen Hjorttiin)

Niin totta ei nuo kalvaat kasvot puhu.

STÅLARM.

Toverit! Onko teissä ketään, jota
Haluttaa mennä herttuan puolellen,
Niin vapaasti sen lausukoon ja tehköön;
Ken tänne, näätten, jääpi, sillä muuta
Ei neuvona, kuin kunnialla kuolla.

(Äänettömyyttä).

Teiss' onko ketään, joka herttualta
Jotakin toivoopi ja sopimusta
Siis äänestääpi?

1:N UPSEERI (osoittaen kirjoitusta ulkoparven yläpuolella).

Non illo percet
Tempore dextra reis.

STÅLARM.

Siis ystävät!
Vaikk' uskommekin Sigismundiin pettyi,
Vaikk' omat miehet meidät hylkäsi,
Niin kuollen herttualle näyttäkäämme,
Ett' uskollisna vielä kuninkaalle
Ja toisillemme, hänen vehkeitään
Yksmielisesti torjumme. Ja kun
Viimeiset tuohon kynnykselle kaatuu,
Ja herttua kun sisään riemuiten
Nyt syöksee, mies ja soihtu vaan on tarpeen,
Ja linna raukee, peittäin voittajan.
Näin näiden holvein raunioihin hänen
Ja tappiomme hautaamme — ja turvass'
On Sigismund ja Ruotsin valta-istuin. —

3:s UPSEERI.

Eläköön Sigismund! Sua seuraamme.

KAIKKI MUUT.

Eläköön Sigismund! Eläköön Stålarm!

STÅLARM.

Se paljastetuin miekoin vannokaa,
Esi-isäinne ja kunnianne kautta!

KAIKKI (paljastavat miekkansa).

Sen vannomme.

STÅLARM.

Siis jäljellä nyt vaan
On arvan ratkaista ken holviin lähtee.

JUHANI FLEMING.

Ei tarpeen. Käteni mun sodast' estää,
Se soihdun toki kantaa jaksaa. Mulle

Se toimi uskokaa.

STÅLARM.

Niin käyköön. Sulle
Me kunniamme samass' uskomme. —
Nyt jäisyyteen rauhass' säälikööt
Kaikk' itseään. Tääll' yhtykäämme sitten,
Iloisin mielin, tunnoin kirkkahin,
Viimeiseen taisteluhun voimaa tuomaan,
Maan, kuninkahan viimemalja juomaan.

KAIKKI.

Eläköön Ståalarm!

(Upseerit lähtevät pois vähitellen).

EBBA. FLEMING (syleilee Juhania).

Poikan' armas! (Ståalarm lähtee).

JUHANI FLEMING.

Äiti,
Pelastaa täytyy Sigrid.

EBBA FLEMING.

Se on totta!

JUHANI FLEMING.

Sä häntä seuraa, tule äidiks hälle.

EBBA FLEMING.

Juhani! Parempi on lohduttajaks
Muu vaimo kuka tahansa. — Ei, täällä,
Kuin Indian uljaat lesket, tahdon kuolla
Ja lentää liekist' uhrirovion
Mun puolisoni helmaan, maineen maahan! (lähtee).

Neljäs kohtaus.

JUHANI FLEMING. SIGRID STÅLARM (tulee sisään puettuna talonpoikais-tytöksi).

SIGRID.

Mik' on nyt, Juhani? Mua isä käski
Pukeimaan näihin vaatteisin ja sanoi
Ett' täältä pois mun täytyy lähteä.
Tylyjä kasvoja nään kaikkialla
Ja synkkää katsetta. Mit' omi tämä?
Miks isä pois mua tahtoo, Juhani?

JUHANI FLEMING (koko kohtauksen aikana lempeästi ja sydämellisesti).

Me muut, me tänään kuolla aiomme.

SIGRID (nöyrästi).

Ja sen vuoks — — —

JUHANI FLEMING.

Pois sun lähetämme täältä,
Sua tuossa puvussa ei tunneta,

Siks kunnes ystävämme luo sä ehdit,
Ja helppo matk' on tuosta poikki lahden,
Johonka ani harvoin luoti eksyy.

SIGRID.

Mua jospa kohtais se! — Ja tahtoani
Et lainkaan kysy...

JUHANI FLEMING.

Vastaa, Sigrid, suoraan: —
Kun kätes mulle annoit, annoitko
Sen rakkaudesta? —

SIGRID.

Syytä epäilykseen
Olenko koskaan antanut?

JUHANI FLEMING.

Et suinkaan!
Mut sydän syt' ei punnitse niin tarkoin.
En tiedä, mutta — — sano, Sigrid — voitko
Sä rakastaa?

SIGRID.

Niin hartaast' en kuin sinä.

JUHANI FLEMING.

Suloisiin silmiis suo mun katsoa.
Sä minuun katso. Sano, tänne jäämään
Jos vaatisin sua, kuolemaan mun kanssain,
Noist' ilo juur' ei loistais — eikö totta?
Sä siihen ehkä myöntyisit, vaan sitten
Lisäisit: "täällä huoneess' ilma on
Niin raskas"... Muistatko?

SIGRID.

En!

JUHANI FLEMING.

Muistat kyllä.
Voi, Sigrid! Jos et mua rakastanut,
Miks annoit kätes, miks et sanonut:
En lemmi sua. Silloin en sua oisi
Niin kauan vaivannut, kuin tietämättä
Nyt tehnyt olen.

SIGRID.

Taivaan Luoja!

JUHANI FLEMING.

Sua
En nuhtele, päinvastoin itseäni.
Hyvästi, siskon'! Onnelliseks tullos,
Jos toisen löydät, ken sun ansaitsee;
Mua ystävänä muista!

SIGRID.

Juhani,
Pois älä mua lähetä. Jos kuolla
En ansaitsekaan kanssas, muuta toki
Kuin kuolemaa en toivo.

JUHANI FLEMING.

Miksi? Syyskö
Se on, jos min' en sulle rakkaamp' ole
Kuin joku toinen. Sydämes kuin voi se
Niin kova samass' olla ja niin hellä!
Hyvästi! Onnellisna kuolen nyt;
Vaan sin' et kuolis niin.

SIGRID (itseksseen).

Jos rohkeneisin
Hänelle kaikki ilmoittaa!

JUHANI FLEMING.

Nyt lähden
Venettä valmistamaan matkaas varten.
Hyvästi siks! (lähtee).

SIGRID.

Juhani, viivy! Ah!
Hän lähti, ei mua kuullut. Jumalani!

(peittää kasvonsa käsillään).

Miks minut hylkäsit ja heitit mun
Sydämen häijyn valtaan! — Seppeltä
Kas tuossa neitseen kuvan luona! Sama
Mä lienkö, ken tuon taannoin sitoi? Niin,
Kuin kuollut kukka tuoreen kaltainen.

Viides kohtaus.

SIGRID. DANIEL HJORT.

SIGRID (huomaa Daniel Hjortin).

Hän!

DANIEL HJORT.

Ken noin häijyks pukeut on teidät?

SIGRID.

Jos teit' ei miellytä tää puku, liioin
En mieltänne ma ole kysellyt.

DANIEL HJORT.

Teill' onko neulakirja suussa, neiti?
Suloisen, puhtaan kukan karvainenko
On kova, kirkkaaks vuoltu helmikivi?
Karitsan villa suden pennull' onko?
Ja valkaistussa haudass' onko päivää? —
Miss' ompi neiden peili?

SIGRID.

Viime kertaa

Nyt yhdessä ollaan ja noin haastelette.

DANIEL HJORT.

No, muuta sitte. Kaunis valhehaamu,
Ken olette?

SIGRID.

Jos teille pahoin tein ma,
En sitä aikonut.

DANIEL HJORT.

Kun piru kiusaa,
Hän kiusaa haamuss' enkelin.

SIGRID (astuen pois päin).

Oi Luoja!

DANIEL HJORT.

Niin rukoilkaa! Se sopii. Menkää pois
Ja rukoilkaa, muuks' sydäntänne älkää
Te käyttäkö, se nimeänne tahrais.
Sanoja käyttäkää, jotk' aaltoaa
Maast' aina taivaasen, ja rukoilkaa,
Rukoilkaa, ehk' on Luoja kuitenkin
Yht' armias, kuin hän on hurskaskin. (Sigrid menee).

Kuudes kohtaus.

DANIEL HJORT (yksin).

Mä teidät surmaanko ja itseni
Ja herttuan ja kaikki yksin liekkiin? —
Se loppu riidan ois ja kaiken loppu,
Maa rauhaa sais, ja tuonen paksu viitta,
Mi kestää viimeisehen tuomioon,
Se peittäis salaisuuteni ja kaikki
Niin ystäväin kuin vihollisten synnit...
Haa, silmäs vilkkuu, kalpa kuoleman,
Jok' yli tuhansien päiden heilut
Hiuskarvalla mun heikon tahtoni!
Ei, ei! Senvuoks en syntynyt, senvuoks ei
Minussa sorrettujen veri virtaa
Sydämeistä aivoon asti kiehuen.
On hornaan taivas syösnyt, voimaa uutta
Maailman sorto tilaan sieltä tuomaan.
Siis, kosto, hengelläs niin täytä sielun',
Ett' ainoastaan sun se tuntee, iske,
Sydämen juureen iske, hurja viha,
Niin että vaan sun käskystä se sykkii!

Seitsemäs kohtaus.

DANIEL HJORT. ARVID STÅLARM. OLAVI KLAUNPOIKA. JUHANI FLEMING. ERÄS
SOTAVANHUS (kantaen sisään viinipikaria). UPSEEREJA. Myöhemmin SIGRID.

STÅLARM (puheissa erään upseerin kanssa).

Kun olin laps', mull' oli kaksoisveljes,
Jok' aivan nuorna kuoli. Muistan kuinka
Rukoilin haudallansa, ett'en koskaan
Maan mustaan multaan joutuis. Kumma kyllä,

Ett' taitamattomat ja tuulen tuomat
Lapsuuden toiveet usein käyvät toteen.
Nyt, näätten, suoraan ilman kautta mennään
Maan yli oikotietä elämästä.
Pikari tänne! Uljaat sotaveikot,
Eläköön rehellisyys, elon mehu
Ja maineen helmi, pohjaan elon malja!

(Kaikki juovat).

Olavi, laula meille hauska laulu!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Pikari onko kaikilla? Kas tuossa!

(tarjoo pikarin Daniel Hjortille, joka vastenmielisesti ottaa sen).

Laulu.

Pyhä Yrjänä maljan ja miekan mies
Ol' urhokkain.
Hän juoda ja valaa vertahan ties
Iloiten vain.
Käy käessä miekka hän laulellen
Lohikäärmeen luo.
Ja maahan sortuvi hurmeesen
Nyt käärme tuo.
Hei malja miehuuden!

Kööri.

Hei malja miehuuden!

OLAVI KLAUNPOIKA (Daniel Hjortille).

Mit aiot? Pikaris on kukkurallaan. Sä peijaat, Daniel! Maljas! Pohjaan juo! (laulaa):

Pyhä Yrjänä vaimokseen kotihin
Vie prinsessaa.
Kuningas se nyt lausuvi: "kruununkin
Hän kannattaa".
"Ei, mulle kruunusi raskas on,
Pojalles sen suon.
Mut anna, ett' astua kuolohon
Saan eestä tuon!"
Hei, malja kunnian!

Kööri.

Hei, malja kunnian!

(Tykinlaukaus kuuluu).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Jo alkaa leikki. Yks' on värsy vielä.

(laulaa).

Satamäärää vastahan kestänyt
Ol' yksistään.
Hän löi ja hän voitti ja kaatui nyt
Kuin leikillään.
Ja silmin seisovi hehkuvin
Nyt kuningas:
Oi, tuhat henkeä vaihtaisin
Ma miekkahas!

Hei, kuolon malja tää!

Kööri.

Hei, kuolon malja tää!

(Tämän värsyn kestäessä lähtee muutamia upseereja pois).

OLAVI KLAUNPOIKA (Daniel Hjortille, joka aikoo lähteä).

No, Daniel, mihin nyt?

DANIEL HJORT.

Se teit' ei koske!

OLAVI KLAUNPOIKA (pidättää häntä).

Pettäjä! — Kas kuin kalpenee hän, veikot,
Tuon nimen kuullessaan!

DANIEL HJORT.

Pois muurillen,
Jo herttua tulee.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Tunnustatko, konna!

DANIEL HJORT.

Se todistakaa! Syyttömyyten' viskaa
Takaisin omaan kurkkuunne sen nimen.

SIGRID (tulee sisään).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vai todistusta? — Mitä keskell' yötä
Teit leiriss' amiraalin.

DANIEL HJORT.

Mitä teinkö?
Sanokaa, koska tiedätte...

OLAVI KLAUNPOIKA.

Haa, siellä
Siis olit. — — Jos en huomannut hänt' oisi
Hän vielä pettäis...

UPSEERIT (paljastavat miekkansa).

Surma pettäjälle!

SIGRID (syöksee väliin).

Se mahdotont' on! Kuulkaa häntä, kuulkaa!

DANIEL HJORT.

Mua älkää lähestykö. Miekat alas! —
No niin, ma teidät petin, pettäjät!

SIGRID (vaipuu kiljahtaen Juhani Flemingin syliin).

DANIEL HJORT (jatkaen).

Täss' on se, jonka sanat voiman teiltä
Kuin lehden karisti; täss' on se, joka
Kukisti teidät — ja siit' ylpeilee!

1:N UPSEERI.

Hengeltä pois! (tunkeuvat Daniel Hjortin päälle; tämä tempaa miekan eräältä upseerilta ja puolustaa itseänsä).

OLAVI KLAUNPOIKA (lyö miekan Daniel Hjortin kädestä).

Ei, toisin rangaistaan hän!

STÅLARM.

Sua, kiittämätön koira — niin jot' uskoin.
Elosta katkeruus ei koskaan lopu.
Tee hänen kanssaan, Olavi, kuin tahdot.
Mä riennän. Tappelu on alkanut.

(lähtee kaikkien upseerein kanssa; heti sen jälkeen Olavi Klaunpoika Daniel Hjortin kanssa).

Kahdeksas kohtaus.

SIGRID. JUHANI FLEMING.

JUHANI FLEMING (yhä vielä pitäen pyörtynyttä Sigridiä sylissään).

Sua onneton! Haa, kaikki ymmärrän
Ja hän se kurja! nuku, nuku ijäks!

(laskee hänet sohvalle).

VÄLIKUVAUS.

(Ruutiholvi, kahden patsaan kannattamana. Toiseen niistä on Daniel Hjort kiinnitetty. Toisen takaa haamottavat ruuti-astiat. Pimeätä).

Yhdeksäs kohtaus.

DANIEL HJORT.

Mun tänne linnan ruutiholviin kiinni
He kahlehtivat patsaasen. Mun kuolla
Nyt täytyy heidän kanssaan, nähdä täytyy
Kuin soihtu surman herättää, mi torkkuu
Tääll' ympärilläni ja, vait kuin hauta,
Häviöt' uhkaa maalle, herttualle
Ja kansalle. Voi saatanallist' ivaa!
Sa murre kahle, holvit haljetkaa
Mun kirouksestain, jonk' alle lasken
Nuo hirmulaiset, konnat, verenjuojat!
Sä kestät kahle! Halpa, kurja rauta,
Vahvempi, ikuisempi henkeäni!
Ha, ha, ha! — Kuules kuinka holvit nauraa
Minulle, mulle. Kuolo, henken' ota,
Maailman ylenkatseesen mua saata,
Mut säästä, säästä herttua ja kansa!

— — — — —
Ei äänt', ei lohdutusta! — Kumisten
Kuin tuonelasta tykin huokaus vaan
Käy kautta holvin. Väsynyt on pääni,
Mun aatostani huimaa. Rauhaa, rauhaa!

(vaipuu tainnoksiin patsaan juureen).

Kymmenes kohta.

DANIEL HJORT. JUHANI FLEMING. ARVID STÅLARM (palava soihtu kädessä).

STÅLARM.

Tuoss' soihtu on. Meit' ovat linnan pihalt'
Oville tunkeneet jo. Ryntäämässä
On herttua itse. Pihalla jo on hän.
Kun laukauksen käytävästä kuulet,
Niin sytytä nuo tuossa. Hyvästi! (lähtee).

Yhdestoista kohta.

DANIEL HJORT. JUHANI FLEMING.

JUHANI FLEMING (valaisee soihdulla Daniel Hjortia).

Hän tainnoksiss' on! Liian hyv' on luonto.

DANIEL HJORT (herää).

(Tähystyvät toinen toistansa kauan aikaa äänettömästi).

JUHANI FLEMING.

Katsahtaa, kurja, rohkenetko minuun!

DANIEL HJORT.

Kuin omatunto silmän' iskee sinuun?»

JUHANI FLEMING.

Rukoile, silmäs nosta taivaasen!

DANIEL HJORT.

Sun kätes kuolkoon! — Sitä rukoilen.

JUHANI FLEMING.

Miss' omi Luoja, kun noin kuolee kurja?

DANIEL HJORT.

Ei sinun kättäs johtamassa, hurja.

JUHANI FLEMING.

Soi laukaus, kuninkaan ja kruunun suoja!

DANIEL HJORT.

Pois haihdu, turmion ja surman tuoja!

JUHANI FLEMING.

Sen siitit ja sen kautta henkes heität.

DANIEL HJORT.

Mut kadotukseen kanssani vien teidät.

Kahdestoista kohta.

EDELLISET. SIGRID.

SIGRID.

Se valhe, ilkeä on valhe, meille
Ladottu turmioksi. Hän, hän ei
Sit' ole tehnyt.

JUHANI FLEMING (kylmästi).

Sinä, Sigrid, täällä?
Mit' etsit?

SIGRID.

Varmuutta ja kuolemaa.

JUHANI FLEMING.

Näin raukka, nimes häpäiset ja kuntos
Ja isäs! Peitä rikollinen tuntos!

SIGRID.

Mit' isä, nimi, kaikk' on häntä vastaan.
Eläissä väärin, kuoloss' ainakin
Vapaasti, suoraan kerran sykkii rinta!
Sua, Daniel Hjort, ma muinoin rakastin;
Työt' ethän tehnyt tuota hirmuisinta?
Niin ethän? vastaa! — Vaiti olet... vaiti?...

DANIEL HJORT.

Sua rakastin ma muinoin, Sigrid Stålbarm.
Vait olen, mieltäsi en murtaa tahdo.

SIGRID.

Siis tehnyt olet tuon?

JUHANI FLEMING.

Viel' epäiletkö?

SIGRID.

Oi, jos nää synkät holvit raukeaisi,
Ja mielet särkyneet jo rauhan saisi!
Juhani kätes anna. — (Daniel Hjort'ille).
Kurjaa sua!
Nyt halveksimaan opetit sä mua.

JUHANI FLEMING.

Mun janoo miekkani, mut sit' ei saa
Katalan vangin veri saastuttaa.

DANIEL HJORT.

Totuutta haudan reunall' lausutaan;
Siis kuulkaa kurjan, hyljätynkin ääntä, —
Tuon hyljätynkin, jonka kasvatusta
Komean loistaisuuden nöyräks orjaks
Pidettiin täysin taattuna. Senvuoksi
Tielt' otettiin ma, senvuoks kirjatyössä
Mun voiman' uuvutettiin, tehtiin heikoks
Mun suoneni, pois miekka kiellettiin,
Ja käten' orjaks vapisevaks pantiin
Kevyisen höyhensulan palvelukseen.

Epäilyyn, penseyteen, epätoivoon
Mä kasvatettiin; ja kun hylky tilaan
Näin saivat mun, niin kerskuin loistoaan
Mun kurjaan halpuuteeni vertasivat. —
Nyt luoksen' arvaamaton vieras sai.
Tuon vanhan vaimon muistatten te kai;
Hän poikaans' etsi teidän joukostanne,
Viimeistä lasta kansan sortamanne.
Sen vei hän oman isän haudan luo,
Ja mestauslava oli hauta tuo.
Hän teidän kanss' on loistoss' elänyt,
Kun veljens' unhoitetut, hyljätyt
Raudoissa tuskiansa vaikersivat,
Kun vapautt', oikeutta puolustivat.
Hän teitä vihaa hamaan kuolohon,
Ja poika tuo, — hän tässä kahleiss' on!

JUHANI FLEMING.

Vait!

SIGRID.

Kova onni.

JUHANI FLEMING.

Valhetta!

SIGRID.

Ei, kuule!

DANIEL HJORT.

Vihaani oman vihans' äiti liitti,
Ja epätoivon lisäksi koston siitti.
Ja sydän halveksittu tyyntyi pian,
Ja usko tuli epäilyksen sijaan.
En miekkaa käyttänyt, vaan sanoja,
En voimaa käyttänyt, vaan viekkautta,
Ja kas, ma sentään teidät kukistin!
Ja vaikka sidotte mun rautoihin,
Totuutta ette rautoihin te saa
Ja vaikka oma syy mun langettaa,
Myös teidät surmaan syöksee taivaan valta;
Ja vaikka hengen viette herttualta,
Te ette valoa voi hävittää.
Niin meidät murskatkaa ja linnaa tää! —
Maailma kerran vaatii palkkiolle!

(Pistoolinlaukaus kuuluu holvikäytävästä. Miekan kalsketta ja ääniä).

JUHANI FLEMING.

Hoi! — Laukaus jo soi, — nyt tuomiolle!

ÄÄNIÄ HOLVISTA.

Hei! Herttuan on voitto!

DANIEL HJORT.

Seis!

SIGRID (tempasee, Daniel Hjortin huudahtaessa, soihdun Juhanin kädestä ja viskaa sen salaman nopeudella kauas pois; se sammuu, näyttämö pimenee. Sigrid vaipuu pyörtyen Daniel Hjortin jalkoihin).

DANIEL HJORT.

Mun rautan'

Irroita!

Kolmastoista kohtaus.

EDELLEISET. ERÄS UPSEERI ja SOTAMIEHIÄ herttuan puolueesta (hyökkäävät sisään, soihdut ja paljastetut miekat kädessä).

JUHANI FLEMING (tempaa soihdun eräältä, mieheltä).

Soihtu tänne!

DANIEL HJORT.

Kiinni se mies!

(muutamat sotamiehistä tarttuvat kiinni Juhani Flemingiin).

JUHANI FLEMING.

Ah, liian myöhään!

DANIEL HJORT.

Rautan' irroittakaa!

(Sotamiehet päästävät hänet raudoista).

Pois, holvit särkyä, mielet murtuu! Ilmaa!
Vapautt'! ilmaa! (syöksee ulos).

SIGRID (havahtaen).

Voi mua! mitä tein mä!

(vaipuu uudestaan tainnoksiin).

VIIDES NÄYTÖS.

(Vankihuoneen käytävä. Perällä kolme ovea. Vasemmalta kädeltä tullaan sisään, oikealla kädellä jatkauntuu käytävä syvälle holveihin, josta toinen sivukäytävä kääntyy perälle päin, muodostaen täten pimeän komeron oikealla kädellä peräseinästä).

Ensimmäinen kohtaus.

VANGINVARTIJA (yksin).

Kun olin nuori vielä, olinpa silloin aika velikulka. Hei vaan! Silloin oli hauska elämä, kun olut virtasi Juhani herttuan tynnyreistä ja linna kajahteli juomarahoista ja itse olin nuori, sukkela linnanpalvelija, tyttöjä viis joka sormeen. En ollut vielä kelvolleen nainut, niin tuli tuossa kirje Eerikki kuninkaalta Ruotsista, Juhani herttuan veljeltä, ja herttua joutui lukon ja salvan taakse. Tuskin ensimmäinen poikani kehdoissa kirkui, niin tuli herttua pois ja pani veljensä Eerikki kuninkaan sijaansa, ja rupesi itse kuninkaaksi. Sitten saimme loma-aikaa hiukan, kunnes Juhani kuningas lähetti pois veljensä vähän kauemmaksi kuin lupa oli, jos ei luvallista ole laittaa hernerokan avulla veljeänsä toiseen maailmaan. Ihmeeksi vaimoni ja Juhani kuningas kuolivat samana yönä, niin ett'en oikein tiedä, kumpaisen takia täällä koko yön kummitteli. Mutta hurskas ja jumalinen ihminen oli tuo vaimoni sentään, niin että kyllä se Juhaniin takia oli, sillä hänen omaatuntoansa vaivasi veljenmurha, näet. Sitten nain minä toistamiseen samana päivänä, jolloin Sigismund, Juhaniin poika, tuli kuninkaaksi. Hän ei siinä kauan pysynyt hän, vaikka Klaus Fleming häntä kyllä kovasti piteli kiinni. Siitä aiasta alkain on mulla ollut paljon väkeä täällä, milloin herttuan ystäviä, milloin Sigismundin — ja nyt? — niin täällä käypi, täällä

matoisessa maailmassa. Sanoisin niinkuin virsikirjassa sanotaan:

Ah mik' ompi elom' tääll'?
Tuska, vaiva tuskan pääll',
Työ ja meno levoton.
Silloink' kuin se paras on,

jos en itse olis ollut levoton veitikka nuoruudessani. Mutta nyt en luota toiseen enkä toiseen valtaan. Teen tehtäväni, enkä pidä lukua muista kuin haudankaivajasta, sillä hän aukaisee oven toiseen vankihuoneeseen, jonka suhteen minun vaan on ala-osastona.

Toinen kohta.

VANGINVARTIJA. OLAVI KLAUNPOIKA (tulee valhepupuvussa vasemmalta).

VANGINVARTIJA.

Tekö, Olavi herra? Elättekö vielä?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vait! Anna minun tavata veljeäni.

VANGINVARTIJA.

Niin, mutta...

OLAVI KLAUNPOIKA.

Älä virkaasi pelkää. Pelastaa en aivo häntä. Asiansa on hän niin hyvin ajanut, ett'ei hänen tarvitse mitään peljätä voittajan puolelta.

VANGINVARTIJA.

Niin, nähkääs, laita on semmoinen, että minä ja vankihuone olemme yhtä niinkuin te ja teidän miekkanne. Minä olen kova rauta-ovi, kova rauta-ovi vaan, en pane ketään sisään enkä ketään laske ulos. Se on minun toimeni se. Kuollut olisin ma eilen vankihuoneineni, mennyt yhdellä hyppäyksellä aina toiseen maailmaan, mutta auttaisinko tänään tai huomenna ketään sieltä ulos, eipähän sitä, sellaista ei siedä tunto, en ole koskaan ennen sitä tehnyt.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Sinä se vanha ruostunut tuuliviiri. Annatko minun kohdata Juhania, vai etkö? Minulla ei ole kultaa sinulle antaa, mutta jos niin tahdot, saat itseni palkaks.

VANGINVARTIJA.

Jumala semmoisesta varjelkoon. Väärin te mun käsitätte. Kohdata häntä teidän saaman pitää, mutta tehkää se sievään, sillä herrtua on täällä tuossa paikassa. — Tulkaa maalle, Juhani herra, täällä on mies, joka tahtoo teitä tavata.

(avaa oikeanpuolisen perä-oven).

Kolmas kohta.

EDELLISET. JUHANI FLEMING.

JUHANI FLEMING (yrittää syleillä Olavi Klaunpoikaa).

Sä elät veljen', olet vapaa!

OLAVI KLAUNPOIKA (työntää pois Juhanin).

Pois!

Sun haltuus kunniamme uskoimme. —
Kuin teit sä työs?

JUHANI FLEMING.

Mua syytä! Vastaus

Se...

OLAVI KLAUNPOIKA.

Joutuun! Vastaukses tähden tässä
Nyt kiusaan kuolemaa. Sen vuoksi ryöstin
Häpeän, vihan voimall' itsen' eilen
Ma vihamiesten käsistä, kun turhaan
Me toimes täyttämistä odotimme.
No niin — —

JUHANI FLEMING.

Sä toista puhuttele; murhe
Mult' äänen sortaa.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Kurja pelkuri!
Ja tuo mun veljen' on!

JUHANI FLEMING.

Sä petyt. Pelkur'
En, jumal' auta, ollut!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vastaa sitten.
En toivo mitään suurempaa, kuin että
Sen luulon kuoletat.

JUHANI FLEMING.

No kuulehan!
Jos muiden meikäläisten laill' et oisi
Sa pakoon päässyt, viekkaan morsioni
Isänsä jaloiss' olisit sä nähnyt
Te'oistaan mielipuolena.

OLAVI KLAUNPOIKA.

No, mistä?

JUHANI FLEMING.

Väärästä rakkaudesta kavaltajaan...

OLAVI KLAUNPOIKA.

No, eihän!

JUHANI FLEMING.

Soihdun kädestäni löi hän,
Ilm' antoi laukaus meidät, herttuan
Soturit sisään syöksi, muut' en muista.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Näin yhtynytkö kaikk' on meitä vastaan!
Nyt näyn ymmärrän, jonk' yöllä näin.

JUHANI FLEMING.

Sä näitkö hänet?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Hän se mahtoi olla.

Ma kalvaan, lumivalkean näin haamun
Kuin terhenen niin hiljaa leijuvan,
Miss' oli muuri merta vastaan korkein.
Sen kiharoilla mustill' loisti kullat
Ikäänkuin seppeleeksi käärityt.
Hän lauloi virttä, jota: laineet säisti,
Ja vakaasti kuin unenkulkija
Hän astui muurin äärtä hohtavaista. —
Luin hiljaa rukouksen, kohti kuljin.
Hän poissa oli, ja kun sinne ehdin —
Vedessä värähteli tähdet vaan — — —

JUHANI FLEMING.

Jos hän se olis ollut! — Etkö nähnyt?...

VANGINVARTIJA (sisäänkäytävässä).

Nyt herttua jo saapuu. Joutukaa!

OLAVI KLAUNPOIKA (tarttuu kädellensä miekan kahvaan ja katsoo sisäänkäytävään päin).

Pois kaukan' on hän. Kuules, Juhani!
Hän henkes vie. Viel' ei hän sua tunne.
Sukumme viimeinen sä olet. Anna
Mun eestäs kuolla. Puvun vaihdamme.
Sa hiivit pois.

JUHANI FLEMING.

En, Olavi, en koskaan!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Sun täytyy. Muista nimeämme!

JUHANI FLEMING.

Sinä

Sen edest' elä! (menee sisään vankihuoneeseen).

VANGINVARTIJA.

Kuolo meidät perii,
Jos ette riennä! — Tuonne holviin menkää.
Sen varjossa ei kukaan teitä huomaa.

OLAVI KLAUNPOIKA (kätkeytyen).

Sokea sattumus, siis ystäväni
Viel' ollos! Viel' ei ole aika kuolla!

Neljäs kohta.

VANGINVARTIJA. HERTTUA KAARLE. AMIRAALI SCHEEL. Myöhemmin ERÄS UPSEERI.

HERTTUA.

Siis tänne olet viedä käskenyt
Sä Daniel Hjortin?

SCHEEL.

Niin hän itse tahtoi.
Kun hänet raudoist' irroitimme, syöksi
Hän heti holvista, ja tuskin kuullen
Mun sanojani, joilla rauhoittaa
Hänt' yritin ma, paeta vaan tahtoi
Pois linnasta, siks kunnes vihdoin tänne
Hän suostui vetäymään hiljaisuuteen.
Valoisimmassa huoneessa hän täällä
Nyt Teidän Armoanne odottaa.

HERTTUA.

Sä kummaa kerroit hänestä ja sentään
Niin todenlaista. Jalon riemun tuopi
Se sieluhuni, samalla kuin täytyis
Mun sua nuhdella siit', että käytit
Niin miettimällä tätä nuorukaista.

SCHEEL.

Ylevä herttua!

HERTTUA.

Ma tiedän, mitä
Sanoa aiot. Tänne anna sormus,
Min hältä sait, ja jonka muka annoin
Ma muinoin hänen isälleen.

SCHEEL (antaa herttualle sormuksen).

Täss' on se.

HERTTUA (ottaa sen käteensä).

Niin, minä tunnen sen. Kaikk' epäily
Puheensa totuudesta haihtuu nyt.
Tuo sormus, mitkä muistot herättää se!
Kun annoin sen, nuor' aivan olin silloin,
Enk' aavistanut mihin olin luotu.
Mut silloin jo ol' uljaat tuumat mulla,
Rakastin hartahasti isäni
Jaloa työtä, Ruotsin vapautta,
Verestä kukkaa, puhjennutta tuskin,
Ja vihast' usein puistin voimatonna
Ma nyrkkiä, kun veljieni löyhyys
Ja ahnas aateli ja palkkapapit
Työt' uljast' yrittivät kukistaa. —
Mun aikan' tuli, tuli myrskyn lailla,
Ja myrskyn lailla pohjolaista perkaan
Pois aurehen, mi saastuttaa sen ilmaa,
Ja muran kaiken, mit' on maalla sen.
Mun voitto on, ja niin sit' aion käyttää,
Ett' yksikään ei sitä multa kiellä.
Mun tuomio, ja niin sen langetan,
Ett' armo hellivä ei kirvest' estä.
Mun Ruotsi on, ja kruunun sen ma saan,
Kun rauhaan, voimaan olen saanut maan.

(kääntyen Scheelin puoleen).

Scheel! Onko neuvoskunta kokoon pannut
Jo syytöksen ja tuomion?

SCHEEL (antaa hänelle kahdet paperit).

Täss' ovat.

HERTTUA (silmäillen niitä).

Maanpetturi ja hengentuomio.

(antaa takaisin Scheelille kirjoitukset).

Hyv' on — tai oikein on — ja oikein käyköön!

ERÄS UPSEERI (tulee sisään ja antaa herttualle kirjeen).

Me miehen Puolast' yllätimme, jolla
Ol' Arvid Stålarmille tämä kirje.

HERTTUA (ottaa kirjeen).

Vai Sigismundilta! Nyt hän sen saakoon.

(Upseeri lähtee).

Mies! avaa ovi Arvid Stålarmille
Ja anna hänelle tuo. (jättää kirjeen vanginvartijalle.
Scheelille) Pois syrjään tulkaa!

(vetäytyy syrjään Scheelin kanssa).

Viides kohta.

EDELLISET. ARVID STÅLARM (vasemmanpuolisesta ovesta).

VANGINVARTIJA.

Esille tulkaa, päämies. Minulla
On kirje teille. (antaa sen).

STÅLARM.

Sigismundilta!
Kuin kuollehelle! "Armas Arvid Stålarm...
Sua kiitämme... me kyllä soisimme...
Apua lähettää en ole voinut...
Ma epäilen jos... unen multa vie
Se veri, jot' on turhaan vuodatettu...
Hyvästi Ruotsi!... Ennen puhtaan opin
Ma pidän sekä kruunun menetän...
Sen ennen vihamiehen haltuun annan...
Kuin maani häviöstä syytä kannan...
Sen Luoja kääntäköön... mun luoksen saa...
Sua kuninkaasi Puolass' odottaa..."
Se puuttui. Isän sydän murrettuna,
Ja maine oman lapsen tahraamana,
Ja voitettuna, vankina; — tää vielä.

(peittää kasvonsa kirjeellä ja alkaa horjuen palata vankihuoneeseen).

HERTTUA (kuolemantuomio kädessä).

Myös täss' on kirja, teitä koskeva, —
Ei kuninkaalta, mutta isänmaalta.

STÅLARM.

Te täällä, herttua! Tuon kirjan tunnen,
En sitä nähdä huoli, vastaan vaan:
Ma kuninkaallen' olin kuuliainen.

HERTTUA.

Sä viimeishetkeen väijyit henkeäni
Ja kunniaani, — lue kuolemas!

STÄLARM.

En pyydä armoa. Työ lopuss' on,
Maa teidän on, Sigismund meidät hylkäs.
Siis paras mun, kun astun kuolemaan.

(notkistaa toisen polvensa).

Tok' armahtakaa pientä joukkoa,
Mi jäljell' on mun lippukunnastani.
Mun oli käsky, miehuus oli heidän.
Ja isänmaata jos te rakastatte,
Sen hyväks säästäkää sen jalot miehet.

HERTTUA.

Teit' armahdin ma kerran, silloin sanoin:
Voi sitä, joka tämän armon rikkoo,
Ma palajan ja poiss' on silloin sääli. —
Täss' olen nyt, ja sanani se pysyy.

STÄLARM.

Nimenne kastakaa siis verehemme,
Ja ett'ei jälkimailma teitä säälis,
Se kastakaa myös vereen Flemingin!

HERTTUA.

Sä röyhkeä! Suus kohta kuolo tukkii!
Vie hänet vankityrmään takaisin. —

STÄLARM (menee vanginvartijan viemänä takaisin vankineesensa).

HERTTUA.

Scheel! Tunnetko sä nuoren Flemingin?

SCHEEL.

Se, minkä kuullut olen, näyttää että
Kovilla miehill' lempeät on lapset.
Jalona, nuorna, viatonna tuli
Perinnön vuoks hän tänne Varsovasta,
Ja ryhtyi sotaan vasta nyt. Hän ei
Kuin toiset, sulkiessaan linnan meiltä,
Valaansa teitä kohtaan rikkonut.

HERTTUA.

Mut hän se ruudin aikoi sytyttää.

SCHEEL.

Hänt' uljuus, nuoruus siihen houkutteli. —

HERTTUA.

No niin, tuo tänne hänet. Tahdon koittaa,
Mit' oivaa Flemingiltä voipi oottaa.

Kuudes kohtaus.

HERTTUA. SCHEEL. VANGINVARTIJA (tuo esiin) JUHANI FLEMING'in (jonka jälkeen hän ja Scheel vetäytyvät peränpuolelle).

JUHANI FLEMING (itseksään).

Tuo siis on hän, niin kuninkaani muoto
Kuin himo kunnian on kunniata
Ja valtaa väkivalta.

HERTTUA (itseksseen).

Tuo siis poika
Klaus Flemingin, sen ainoan, mi mulle
Voi vetää vertoja, tuon uskaliaan
Ja lujan, ankaran kuin minä itse,
Ja jota vihaan jälkeen kuolemankin.

JUHANI FLEMING (itseksseen).

Niin helpoks onnen aikaan tuntui kuolo.
Nyt, sydän, kaikk' kuin kadotit sä, kuinka
Viel' elämästä kuiskata voi toivo!
Luo kuninkaan jos käyn taas, palatessa
En ole sama mies kuin lähtiessä.

HERTTUA.

Juhani Fleming! Kuulin että ootte
Vähemmän syypää tuomioon kuin muut.
Siis — käykää lähemmäks — jos tahdotten
Vapaana mulle palvelukseen tulla
Ja jättää Warsovan ja Sigismundin,
Niin sovinnon ja armon merkiks tuossa
Ma käten' annan.

JUHANI FLEMING.

Teidän Armonne!
Niin kalliiks kuin tuon jalon tarjon katson,
Te yhtä kalliiks arvatkaa se tunne,
Mi haudan reunall' eestäni nyt puhuu:
Ei syytä saaliista, miks hylkäisin
Ma rakkaan kuninkaani sekä häntä
Niin kiittämättömästi pettäisin.

(notkistaa toisen polvensa.)

Ma muut' en voi, kuin nöyryimmästi pyytää
Vapaata, jalomielist' armoa.

HERTTUA (kolkosti naurahtaen).

Ja mitkä ehdot määräät, sinä kuoloon
Tuomittu tuomari, jott' armoni
Sä jalomieliseksi tunnustaisit?

JUHANI FLEMING.

Olenhan vankinne, mua rangaiskaa;
Maanpakoon isänmaasta saattakaa.
Näin annan teille puolen elämätä,
Mut sanaani ja kuningast' en petä.

HERTTUA.

Miks kahta polvea et notkista?

JUHANI FLEMING (nousee seisoalle).

Sen Jumalalle yksin teen ja sille,
Ken Hältä vallan sai, sen kunnian
Suon Jumalalleni ja kuninkaalle.

HERTTUA.

Sä kyllin näytät, että isäs luonnon
Ja korskan mielen olet perinyt,
Ja varoitat, mit' olis oottaminen,
Jos elää saisit.

JUHANI FLEMING.

Teidän Armonne,
Ma vannon...

HERTTUA.

Puolin sydämin sä vannot
Ja puoleks polvillas ja puolin mielin.
Mun armoni sä hylkäsit. En luota
Ma lupauksiin. Mestauslavan luona
Tapaamme toisemme. Jää hyvästi! —
Nyt Daniel Hjortin luo. Mua seuraa, Scheel!

(Menee Scheelin kanssa keskimäisen perä-oven kautta, jonka vanginvartija avaa.)

JUHANI FLEMING.

Siis kuolema! Vaan unta haihtuvaa
Ol' eloni, ja jälkeä en yhtään
Ma jätä maailmaan. Oi, raskast' on,
Niin raskasta on sentään nuorna kuolla! —

Seitsemäs kohtaous.

JUHANI FLEMING. VANGINVARTIJA. OLAVI KLAUNPOIKA (astuu esiin).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ma lähden nyt. Sull' onko tointa, jota
Voin täyttää?

JUHANI FLEMING.

Terveisiä äidilleni,
Ja laita Sigrid siunattuhun multa.
Hyvästi! —

OLAVI KLAUNPOIKA.

Hyvästi!

VANGINVARTIJA.

Jos ette lähde,
En takaa kuinka käypi.

JUHANI FLEMING.

Hyvästi!

(menee vankihuoneesensa)

VANGINVARTIJA.

Jo tullaan, kuulkaa!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Huoleti!

(Vanginvartija avaa oven. Olavi Klaunpoika kätkeytyy sen taakse).

Kahdeksas kohtaus.

EDELLISET. HERTTUA. SCHEEL. DANIEL HJORT (astuvat sisään avatun oven kautta).

DANIEL HJORT.

Mit aikoo

Hän mulle tehdä? Näyttää siltä kuin hän
Mua halveksis.

SCHEEL (Daniel Hjortille).

Te jätte jälkeen. Halu

Teill' onko jäädä?

DANIEL HJORT.

Minä tulen. — Tehkööt

Kuin tahtovat, en pelkää heit', en ketään.

(Herttua, Scheel ja Daniel Hjort poistuvat vasemmalle).

OLAVI KLAUNPOIKA (seuraamaisillaan heitä).

Viel' elän minä, teitä seuraan tiellä,
Yks toimi mull' on tehtävänä vielä!

(menee kiireesti toisten jäljissä).

VÄLIKUVAUS.

(Aukea paikka linnan läheisyydessä. Turun kaupunki kaukana perällä.
Oikealla kädellä kunnas).

Yhdeksäs kohtaus.

EBBA FLEMING (jota taluttaa) piispa EERIKKI EERIKINPOIKA. HERTTUA KAARLE (kohtaa heidät).

HERTTUA.

No, teidänkin nään vihdoin, herra piispa!

(luoden silmäyksen Ebba Flemingiin)

Niin näytte tehneen tok', ett' eduksenne
Tää yhtymys ei kääntäis mieltäni.

EERIKKI PIISPA.

Siks' en täss' olekaan. Ma surevaista
Vaan lohdutan ja ylpeätä neuvon.

HERTTUA.

Jos jälkimäistä ennen olis tehty,
Teilt' edellinenkin nyt säästyis, — silloin
Ei verta eikä kyneleitä nyt
Ois vuotanut mun tähteni niin paljon.

EBBA FLEMING.

Ja tänne Teidän Armoanne tuonut
Ei muu kuin petos.

HERTTUA.

Oikeutettu kosto,
Jonk' oma siitti väkivaltanne.

EBBA FLEMING.

Se teille, Teidän Armonne, on vallan
Etuisa tekosyy.

(Kellonsoittoa).

HERTTUA.

Te korska rouva, olette onneks vaimo! Muuten soisi
Nuo kellot teillenk. (lähtee).

EBBA FLEMING.

Ah, kuolonkellot! —
Oi armoa!... ei, voiton lisäksi ei
Hän saata ryöstää kyynelt' äidin kurjan.

PIISPA.

Se helmaan valakaa sen ystävän,
Jok', ehkä kovin koitteleekin meitä,
Tok' unheesen ei nöyrää mieltä heitä.

EBBA FLEMING.

Mua kummullen nyt viekää. — Kiitos, rauhaan
Nyt tahdon jäädä. Menkää, sitä toivon.

PIISPA.

Ma tahtoanne kunnioittaa tiedän.
Jos tarvitsette, lähell' olen tässä. (lähtee).

Kymmenes kohtaous.

EBBA FLEMING (yksinään kunnaalla. Turun kaupungin kansaa kulkee vähän päästä näyttämön perän
poikitse).

EBBA FLEMING.

Kuin huoletonna juhlapuvussa
Nuo joukot käy. Meit' ei nyt kukaan kuule.
Vaan kellot yksin kuuluu. Hautaan soittaa
Ne kaiken sen, mit' armast' oli mulla.
Nyt sammuu kunniamme viime loisto,
Nyt murtuu viime jäännös vallastamme,
Nyt suvustamme viimeinen käy kuoloon,
Ja se mun ainoa on poikani;
Ja hauta, johon vaakunamme särkyy,
On mestauslava! — Meit' ei kuule kenkään.
Ei edes Luoja. Taivasta mun sielun'
Ei saavuta. Maan puoleen vaan se horjuu.

(kallistuu kummun puoleen, peittäen kasvonsa).

Yhdestoista kohtaous.

EBBA FLEMING. KATRI.

KATRI (nousee kummulle Ebba Fleming'in takana).

Siis tuli vihdoin koston päivä. Katso! —

EBBA FLEMING (äskeisessä asemassaan).

Ken on se? — Neuvo mulle rukous,
Mi taivaan saavuttaisi.

KATRI.

Nosta silmäs!

EBBA FLEMING (nostaa silmänsä).

Ah! sama vaimo!

KATRI.

Nouse ylemmäksi,
Käy katsomaan kuin kuolee poikas!

EBBA FLEMING.

Mitä
Tein sulle, ettäs näin mua sorrat?

KATRI.

Mitä
Tein minä, että sä mun sorrit?

EBBA FLEMING.

Lähde,
Jos olet äiti! —

KATRI.

Minä kerran olin,
Mit' olet sinä nyt, nyt minä olen
Mit' olit sä.

EBBA FLEMING.

Erici!

KATRI.

Puolisosi
Vei isäni ja puolisoni hengen.

EBBA FLEMING.

Erici! (Kellon soitto taukoo).

Kahdestoista kohtaus.

EDELLISET. Piispa EERIKKI SOROLAINEN (tulee sisään).

KATRI.

Ja nyt pois on poikas.

EBBA FLEMING.

Voi!

KATRI.

Ja minun poikan' teille surman toi.

PIISPA.

Vait, ken sä lienetkin, ja muista; kosto
Ei ole ihmisen.

Kolmastoista kohtaus.

EDELLISET. HERTTUA. SCHEEL. HERRASMIEHIÄ, herttuan seurueeseen kuuluvia.
Turun KANSAA. SOTAMIEHIÄ. DANIEL HJORT.

HERTTUA.

Nyt päättyi työmme.
Mut ennenkuin me jätämme tän paikan,
Joss' ompi valtakunnan rauhan hinnaks
Niin paljon verta täynnyt vuodattaa,
Yks toimi mull' on tehtävänä vielä.
Käy viereheni, Daniel Hjort! Jos työsi
Teit suosion tai kullan pyynnöstä,
Niin, vaikka henkeni ja linnan sillä
Sa pelastit, sun hylkäisin ma töines;
Mut tekoos kun ma entist' elämäsi
Ja sukukuntas sortotilaa vertaan, —
En tätä kansaa rakastanut ois,
Sen mökeiss' olisin ma viekastellen
Vaan istunut, jos kiroisin sua. — Ota
Siis kädestäni isäs sormus jälleen,
Ja jott'ei mikään entisaikain muisto
Nimeesi jäisi, valikoitse uus,
Ja jott'ei herjata sua kenkään tohtis,
Saat tämän miekan. Niin sa sitä käytä
Ett' Ilkan poiasta saan kunniaa!

DANIEL HJORT (ottaa vastaan miekan, silmäellen yleisön puoleen.
Itsekseen).

He kuin mua katsovat!

KATRI.

Mun poikan'!

DANIEL HJORT.

Äiti!
Nyt rintaas minut paina, peitä pääni,
Ett' ei mua kukaan nää, se povees peitä,
Ja lemmi mua, lemmi!

EBBA FLEMING.

Hän — tuon poika!
Se tott' on siis. Jos vanhurskas on taivas,
Miks minuun vaan sen kosto lankee!

(Hälinää ja liikettä kansan joukossa).

Neljästoista kohtaus.

EDELLISET. KANTAJIA (kantaen paaria, joilla Sigrid Stålarms makaa valkoiseen hameeseen puettuna,
kultakoruja otsalla; meriheiniä on hameeseen istunut ja takertunut kiharoihin). OLAVI KLAUNPOIKA
(astuu kansan joukkoon).

YKSI KANTAJISTA (sisään astuessaan).

Tilaa!

HERTTUA.

Uponnut tyttö!

SCHEEL.

Tytär Stålarmin!

DANIEL HJORT.

Ah! Hän se on! (äänettämyyttä). Noin kävikö sun sitten! (hurjasti) Pois! kuolleet viekää maille kuollehitten!

(Kantajat vievät pois parit).

DANIEL HJORT (äidilleen).

Nyt, äiti, onnellinen ollos taas!
Kaikk' katkeruus nyt poista rinnastas,
Kaikk' entisaikain synkät muistot poista!
Kas herttuaa! Kas, päivä kirkas loistaa!
Nyt kosto, viha, vaiva, kaikk' on mennyt!
Nyt uudestaan sun tähtes elää saan.
Mit' ollut on, se saata unheesen nyt.
Työt jalot mielessäni hehkuu vaan.

KATRI (keskeyttäen).

Sua pahoitinko?

DANIEL HJORT.

Mua? Ethän vainen!
Sit' aikaa muistaa vaan, mi vihdoin koittaa
Ja kansaa, joka vapauden voittaa! —
Pahaako — mulle? Ei! Mua kutsuu maine,
Ja valmis olen sitä nauttimaan.

OLAVI KLAUNPOIKA (käsi miekan kahvassa).

Kun täys' on vilja, niin se leikataan.

DANIEL HJORT (Katrille).

Ma toimiin ryhdyn uljaan', uhkamiellä.
Viel' en mä murru. Voimaa mull' on vielä.
Ja pääni minä pidän pystyssä!

OLAVI KLAUNPOIKA (lävistää Daniel Hjortin sydämen, niin että tämä kaatuu).

Tuoss' — oikean saat palkkas, pettäjä!

DANIEL HJORT.

Ah! —! —! Voi! (kuolee).

KATRI.

Mun poikan'!

HERTTUA.

Ken se oli?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Fleming.

HERTTUA.

Se päällä maan sun työs' on viimeinen!

(antaa sotamiehille merkin tarttumaan kiinni Olavi Klaunpoikaan).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Se ennalt' oli tietty uutinen!

(lähtee sotamiesten seurassa).

KATRI.

Laps! herää!

EBBA FLEMING (itseksensä).

Hän on Herran tuomiolla!

KATRI.

Mun syyn' on tuo! Voi kuollut! — Mieli murtuu.
Mun poikan'! Ota minut kuoloon myötäs!

HERTTUA.

Noin tahtonut en palkita ma työtäs.
Sä portaaks tulit valtiaalle vainen,
Ja murrutit heti, jalo nuorukainen. —

(torven toivotuksia kuuluu).

Nyt kuule kansa! Torvet kutsuu meitä,
Mua valtahan, ja rauhan toimiin teitä!

EERIKKI PIISPA.

Oi Luoja! Onko tarpeen että kaikki
Maailman tuet, rakkaus, kunto, maine
Ja rehellisyys, horjuvat kuin ruoko,
Ja tuhansittain sydämiä särkyä,
Jott' etehenpäin tuuman verran vaan
Maailma liikahtaisi radallaan.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DANIEL HJORT: MURHENÄYTELMÄ VIIDESSÄ
NÄYTÖKSESSÄ JA NELJÄSSÄ KUVAELMASSA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than

“Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement

violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.